Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 17 январь
ЯКШАНБА
№ 14 (4.210).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

КОЛХОЗ НАМУНАВИЙ УСТАВИ ЛОЙИҲАСИ МУҲОКАМАСИГА МАРҲАМАТ!

Маълумки, шу йил 12 январда мабуотда колхознинг Намунавий устави лойиҳаси эълон қилинганди. Хўжалик юритишнинг янги шароитда колхоз фаолияти ташкилий, иқтисодий, ҳуқуқий асосларини белгиловчи, колхоз-кооператив мулкчилигини мустаҳкамлашни кўзда тутувчи, колхоз аъзоларининг ҳуқуқ ҳамда бурчларини аниқ кўрсатувчи, уларнинг меҳнат ва тақсимот муносабатларини тартибга солувчи, қўйингки бошқа кўпдан-кўп жиҳатлари билан катта аҳамиятга эга бўлган мазкур ҳужжат СССР Агросаноат давлат комитети, Бутуниттифоқ колхозлар кенгаши томонидан умумхалқ муҳокамасига қўйилди.

«Қишлоқ ҳақиқати» газетаси таҳрир ҳайъати колхоз тузуми иштирокчиларини, ветеранларни, колхоз правлениеларининг раислари ва аъзоларини, ревизия комиссияларининг жумласига киритилган ўртоқларни, хўжаликларнинг мутахассисларини, РАПОлар, область агросаноат комитетлари, Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети ходимларини, қишлоқ хўжалиги билан боғлиқ барча кишиларни муҳокамада фаол иштирок этишга таклиф қилади.

Биз журналистлар, ишчи-қишлоқ мухбирлари, зиёлилар, олимлар, партия, совет, касаба союз, комсомол, назорат қилувчи органларда ишловчиларни ҳам ана шу хайрли ишга бош қўшишга чорлаймиз.

Звенолар, бригадалар, колхозларда ўтказиладиган умумий йиғилишлар, партия йиғилишлари тафсилотларини, лойиҳа юзасидан билдирилган таклиф ва мулоҳазаларни редакциямизга маълум қилишни сўраймиз.

Лойиҳага киритилиши лозим топилган фикрлар, тузатишлар, ўзгартишлар Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети, республика Колхозлар кенгаши эътиборига етказилади.

Марҳамат, азизлар, колхоз Намунавий устави лойиҳаси муҳокамасида қатнашинг. «Қишлоқ ҳақиқати» ана шу масалада ҳам сиз учун минбар бўлиб қолса ўзимизни мамнун ва хушнуд сезардик.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советида

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети «Мамлакатда табиатни муҳофаза қилиш ишини тубдан қайта қуриш тўғрисида» қарор қабул қилдилар.

Қарорда қайд этиладики, КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель пленумидан кейин аҳоли барча қатламларининг социал активлиги ва атроф муҳитининг ҳолатини яхшилашдан, табиий бойликларни оқилона ишлатиш ва такрор кўпайтиришдан манфаатдорлиги ошган шароитда партия билан ҳукумат мамлакатнинг кўпгина саноат марказлари ва регионларидаги экология вазиятини соғломлаштириш юзасидан принципиал муҳим қарорлар қабул қилдилар. Ладога ва Байкал кўлларининг ҳавзаларини ифлосланишдан муҳофаза қилиш соҳасида шу беш йилликдаёқ амалга оширилиши лозим бўлган конкрет чора-тадбирларни, Шимолий ва Сибирь дарёлари сувининг бир қисмини жанубга оқизишга доир ишларни тўхтатиш тўғрисидаги ҳамда табиат ва маданиятнинг ноёб ёдгорликларини сақлаб қолиш ҳақидаги қарорларини бутун халқ қўллаб-қувватлади.

Шу билан бирга СССР министрликлари, идораларининг, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг, совет ва хўжалик органларининг табиатни муҳофаза қилиш борасидаги фаолиятида катта-катта камчиликлар бор. Табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш масалаларини ҳал этишга комплекс ёндашув таъминланмаяпти. Мамлакатнинг турли регионларида ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришни амалга оширишда бунинг экологик оқибатлари етарли равишда эътиборга олинмаяпти ва табиатни муҳофаза қилиш соҳасида ягона сиёсат ўтказилмаяпти.

Табиатни муҳофаза қилишга оид вазифалар турли министрликлар ва идораларга ҳаддан ташқари тарқатиб юборилганлиги сабабли табиатни муҳофаза қилишни бошқаришнинг таркиб топган системаси хўжалик юритишнинг замонавий талабларига мос келмай қолди ва атроф муҳитининг ҳолати билан экономикани ривожлантириш ўртасидаги ўзаро боғлиқлик ошиб бораётган шароитда ишлаб чиқаришни интенсивлашга халақит берувчи жиддий омил бўлиб қолди.

Табиатни муҳофаза қилиш фаолияти практикасида бошқарувнинг иқтисодий усулларига етарли баҳо берилмаяпти. Таъсирчан иқтисодий омиллар ва воситалар йўқлиги оқибатида корхона ва ташкилотлар ўзларига бериб қўйилган табиий ресурслардан комплекс ва оқилона фойдаланишни таъминлашдан ва атроф муҳитининг ифлосланишини камайтиришдан манфаатдор эмаслар.

Табиатдан фойдаланишни яхшилаш юзасидан ўтказилаётган иш фан-техника тараққиёти ютуқларига суст асосланаётганлиги катта камчиликдир. Табиий ресурслардан, хом ашё ва материаллардан тўла-тўкис, комплекс фойдаланишни таъминлайдиган кам чиқитли ва чиқитсиз технология жараёнлари, комбинациялаштирилган ишлаб чиқаришлар жуда етарсиз даражада жорий этилмоқда. Академияларга ва тармоқларга қарашли кўпчилик илмий тадқиқот ва лойиҳа-конструкторлик ташкилотлари мана шу муҳим давлат ишидан, аслида, четда қолди.

СССР баъзи министрликлари ва идораларининг табиатдан фойдаланиш масалаларига масъулиятсизларча муносабати мамлакатнинг айрим регионларидаги атроф муҳитининг ҳолати кескин ёмонлашишига олиб келди. Тармоқ бошқарувининг кўпгина бўғинларида хўжалик қарорларини қабул этишда маҳкамачилик ва субъектив ёндашув устунлик қилмоқда. Табиатни муҳофаза қилишнинг етилган вазифаларини амалга оширишга материал ва молия ресурсларини «қолдиқ» принципи асосида ажратишдан иборат яроқсиз практика ҳамон сақланиб қолмоқда. Ижрочилик интизоми пастлиги натижасида партия билан ҳукуматнинг табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишга тааллуқли бир қанча қарорлари белгиланган муддатлардан кечикиб, чалачулпа бажарилмоқда.

Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, халқ депутатлари маҳаллий Советлари табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги ўз фаолиятини ҳаддан ташқари секинлик билан қайта қурмоқдалар. Табиатни муҳофаза қилишга оид қонунларни бузиш ҳолларига қарши сабот билан кураш олиб борилмаяпти, бунинг учун берилган ҳуқуқлар ва ваколатлардан тўла-тўкис фойдаланилмаяпти.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари мамлакатнинг табиий бойликларини муҳофаза этиш тўғрисида ғамхўрлик қилмаётган министрликлар, идоралар, бирлашмалар ва корхоналарнинг раҳбарларидан муносиб талаб қилмаяптилар. Партия совет ва хўжалик органлари, оммавий ахборот воситалари, шунингдек, жамоат ташкилотлари одамларнинг экологик маълумоти ва тарбиясини, аҳоли барча қатламларининг экологик маданиятини оширишни табиатни муҳофаза қилиш ишини яхшилашнинг энг муҳим шартларидан бири деб билиб, бу ишга зарур эътибор бермаяптилар.

Қарорда табиатни муҳофаза қилиш ва табиатдан оқилона фойдаланиш соҳасидаги асосий вазифалар ҳамда ҳозирги босқичда табиатни муҳофаза қилиш фаолиятининг асосий йўналишлари белгилаб берилган. Барча партия, давлат ва хўжалик органлари, бирлашмалар ва корхоналар, жамоат ташкилотлари ва меҳнат коллективлари олдига партиянинг табиий ресурсларни сақлаб қолиш ва кўпайтириш, атроф муҳитининг ҳолатини яхшилаш йўлини сабот ва изчиллик билан ўтказиш, бу ишда мазкур масалаларнинг ҳал этилиши совет халқи учунгина эмас, бутун инсоният учун ҳам ҳаётий зарурат эканини эътироф этишга асосланиб иш тутиш вазифаси қўйилди.

Табиатни муҳофаза қилиш масалалари катта ижтимоий аҳамиятга эга эканлиги, бу масалаларни ҳал этишда сиёсий ва ташкилий сусткашликка, давлат бошқаруви органлари, корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг ташаббуссизлигига йўл қўйиш мумкин эмаслиги таъкидланди. Ер юзидаги экология хавфсизлиги учун кураш совет кишиларининг энг масъулиятли ва олижаноб вазифаларидан бири, деб ҳисобланиши керак.

СССР Госпланига, СССР Фан ва техника давлат комитетига, СССР Госснабига, бошқа марказий иқтисодий органларга СССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш концепциялари ва асосий йўналишларини, давлат планларининг лойиҳаларини, халқ хўжалигининг узоқ муддатли программаларини ишлаб чиқиш чоғида бу ҳужжатларда табиатни муҳофаза қилиш фаолиятининг энг муҳим йўналишларини ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришнинг белгиланаётган миқёслари билан ва фан-техника тараққиёти ютуқларини халқ хўжалигига жорий этиш билан боғлаш, шунингдек табиий муҳитнинг сифати ёмонлашувининг ва табиий ресурсларидан оқилона фойдаланмасликнинг олдини олиш учун ғоят таъсирчан чораларни кўзда тутиш топширилди. Шу мақсадда атроф муҳитини муҳофаза қилиш ва СССРнинг табиий ресурсларидан оқилона фойдаланишнинг ўн учинчи беш йилликка ва 2005 йилгача бўлган истиқболга мўлжаллаб ишлаб чиқилаётган узоқ муддатли давлат программаси топшириқлари ҳамда қоидаларига асосланиб, контрол рақамлар, давлат буюртмалари, узоқ муддатли иқтисодий нормативлар ва лимитлардан иборат тегишли кўрсаткичлар ва СССР министрликлари ва идораларига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига етказиб берилсин.

(Давоми 2-бетда).

М. С. ГОРБАЧЕВ

«Инсониятнинг омон қолиши ва ривожланиши учун халқаро фонд» раҳбарлари билан учрашди

М. С. Горбачев «Инсониятнинг омон қолиши ва ривожланиши учун халқаро фонд» раҳбарлари билан 15 январь куни Кремлда учрашди.

Учрашув қатнашчилари — фан, маданият, савдо-саноат ва жамоат доираларининг таниқли намояндалари фонд олдида турган мақсад ва вазифалар ҳақида гапириб бердилар.

М. С. Горбачев учрашув қатнашчилари ҳузурида нутқ сўзлади.

Жаҳон сиёсатининг энг муҳим проблемалари хусусида, инсоният омон қолишини таъминлаши лозим бўлган янгича тафаккур ғояларини олға силжитиш ва ривожлантиришда олимларнинг, жамоатчиликнинг роли ҳақида батафсил фикрлашиб олинди.

А. Хаммер (АҚШ), Д. С. Лихачев (СССР), А. Д. Сахаров (СССР), С. Эйзенхауэр хоним (АҚШ), Ж. Гольденберг (Бразилия), Р. Бьерверстедт (Швеция), Ж. Стоун (АҚШ), Д. Мак-Таггард (Канада), Б. Сендов (Болгария), Ф. Майор (Испания), митрополит Питирим (СССР), Р. З. Сагдеев (СССР), Х. Штиллер (ГДР), М. Гуттьерес (Италия), М. Села (Исроил), Ф. Фон Хиппель (АҚШ), Х-П. Дюрр (ГФР), Х. Рихтер (ГФР), У. Грин (АҚШ) Р. Шнайер (АҚШ), Е. П. Велихов (СССР) дунёда рўй бераётган жараёнлар тўғрисидаги, шу муносабат билан олимлар, маданият, санъат арбоблари, савдо-саноат доиралари олдида турган вазифалар ҳақидаги, ташкил этилган фонднинг мақсадлари тўғрисидаги ўз мулоҳазаларини айтдилар.

Учрашув тўғрисидаги ҳисобот матбуотда эълон қилинади.

СУРХОНДАРЕ ОБЛАСТИ. Ленин йўли районидаги Ленин номли совхознинг Меликул Бердиев бошлиқ оилавий бригадаси лимон тайёрлаш планини адо этди. 0,8 гектар лимонзорда 360 туп цитрус ўсимлиги парваришланаяпти. Ҳосил кутилганидан ҳам аъло бўлди: ҳозирдаёқ 14 тонна мева узилди, бу бултурдагидан ярим тонна кўпдир.

СУРАТДА: оилавий бригада бошлиғи Меликул Бердиев.

И. ХЎЖАЕВ фотоси. (ЎзТАГ).

М. С. ГОРБАЧЕВ А. ХАММЕР БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

15 январь куни Кремлда М. С. Горбачевнинг америкалик таниқли саноат ва жамоат арбоби, «Оксидентал петролеум корпорейшн» правлениесининг раиси доктор А. Хаммер билан учрашуви бўлди.

М. С. Горбачев А. Хаммернинг Совет—Америка муносабатларини давом эттириш ва мустаҳкамлашга шахсан қўшган катта ҳиссасини, унинг совет халқи билан Америка халқи ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантириш ва ҳамжиҳатликни яхшилаш соҳасидаги кўп йиллик кучғайратларини қайд этди.

А. Хаммер ўтган йил декабрида Вашингтондаги учрашувда имзоланган ўртача ва камроқ олислик ракеталари хусусидаги шартномани юқори баҳолаб, уни тўғри йўлдаги тўғри қадам, деб атади. У совет раҳбариятининг бу масалани ҳал этишга катта ҳисса қўшганини уқтирди. У стратегик ҳужум қуролларини қисқартириш тўғрисидаги Совет—Америка музокараларига муваффақият тилади.

М. С. Горбачев ядровий аслаҳахоналарни қисқартириш, бошқа соҳалардаги қуролланиш пойгасини тўхтатиш манфаатлари йўлида Совет Иттифоқи ўзига боғлиқ бўлган ҳамма ишни қилиб келганлиги ва қила беришини таъкидлади. АҚШ ҳукумати ҳам мана шундай кучғайрат сарфлайди, деб умид қиламиз, албатта.

А. Хаммер Афғонистон теварагидаги аҳволни бартараф этиш масаласини кўтарди. У маъмуриятнинг муайян доиралари айтган гапларга асосланиб, гўё у ердагилар Совет Иттифоқининг бу масаладаги холис нияти ҳали исботланишини кутиб турганликлари ҳақида гапирди.

Вашингтондаги учрашувда совет делегацияси жиддий, амалий таклифлар киритганини М. С. Горбачев эслатиб ўтди .Биз маъмуриятдан муносиб жавоб олганимиз йўқ. Афсус. Чунки бу масаланинг бартараф этилиши бошқа регионал муаммоларни ҳал этишга янгича ёндашув намунаси бўлиб хизмат қилган бўлур эди.

Бизнинг бу хусусдаги позициямиз аниқ-равшан. Биз мазкур муаммонинг тезроқ бартараф этилиши тарафдоримиз. Қўшинларни олиб чиқиб кетиш масалалари афғонларнинг ишларига ташқаридан аралашувни тўхтатиш билан боғлиқ бўлиши лозим, албатта.

А. Хаммер Совет Иттифоқида Америка ва бошқа мамлакатларнинг фирмалари иштирокида қўшма корхона барпо этиш режаларини маълум қилди.

М. С. Горбачев кенг миқёсдаги ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш иккала мамлакатнинг манфаатларига мос бўлиб тушади, Совет Иттифоқи буни табриклайди, деб уқтириб ўтди.

Самимий вазиятда ўтган суҳбатда КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Ф. Добринин қатнашди.

(ТАСС).

ҚУРУВЧИЛАРНИНГ МУҚАДДАС БУРЧИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгашда ўтган йилги капитал қурилиш якунлари ҳамда 1988 йил планини сўзсиз бажариш юзасидан энг муҳим вазифалар муҳокама қилинди.

Кенгашда область партия комитетларининг секретарлари, область ижроия комитетлари раисларининг капитал қурилишга раҳбарлик қилувчи ўринбосарлари, министрликлар ва идораларнинг, катта бирлашмалар ва корхоналарнинг раҳбарлари, бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари иштирок этдилар.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети йўл-йўриқларига мувофиқ кўрилган чора-тадбирлар натижасида капитал қурилишда ижобий силжишлар кўзга ташланганлиги таъкидлаб ўтилди. Давлат капитал маблағлари ҳисобига уй-жойлар қуриш, социал-маданий ва маиший объектлар қуриш плани бажарилди.

Шу билан бирга, экономиканинг бу муҳим тармоғидаги аҳвол қониқарсизлигича қолмоқда. Асосий кўрсаткич — асосий фондларни ишга тушириш планининг бажарилиши таъминланмади. Ўзбекистон ССР агросаноат комплекси ва Енгил саноат министрлиги ташкилотлари айниқса жиддий қолоқликка йўл қўйдилар. Республикадаги пудрат ташкилотларининг кўпи давлат плани асосий кўрсаткичларини бажармади.

Юз берган аҳволнинг асосий сабаби — уюшқоқликнинг йўқлиги ва ижро интизомининг бўшлиги, бошқариш ишларини ташкил этишнинг эски методларидан фойдаланилаётганлигидир. Бу айниқса планлаштиришда яққол намоён бўлмоқда, ҳали ҳам объектларнинг асосий кўп қисмини йил охирига бориб ишга тушириш кўзда тутилмоқда. Республикада шу вақтга қадар пудрат шартномалари тузиш ва маблағ билан таъминлашни расмийлаштириш тугалланган эмас.

Кенгашда Ўзбекистон ССР Таъминот давлат комитети қурилишларни цемент, металл, ёғоч-тахта ва бошқа материаллар билан қониқарсиз таъминлаётганлиги учун қаттиқ танқид қилинди.

Қурилиш комплексида коллектив пудратга ўтиш ҳали ҳам тугалланмаган, тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашни жорий этишга тайёргарлик ишлари чўзилиб кетмоқда. Қурилиш комплекси ишлаб чиқариш базасини ривожлантиришдаги қолоқлик алоҳида ташвиш туғдирмоқда. Меҳнат унумдорлиги, иш сифати пастлигича қолмоқда, тармоқнинг мавжуд ишлаб чиқариш имкониятларидан етарли фойдаланилмаяпти.

Хўжалик юритишнинг иқтисодий методлари иш самарадорлигини ошириш учун катта имкониятлар очиб беришига алоҳида эътибор қаратилди, шу сабабли кадрларнинг асосий вазифаси ана шу методларни тўла ўзлаштириб олишдан, хўжалик ҳисобига дадиллик билан қатъий ўтишдан, ресурсларга ҳақ тўлашнинг чек системасини кенг жорий этишдан, фан ва техника ютуқларидан мумкин қадар кўпроқ фойдаланишдан иборат.

Партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари бу масалаларда партия йўлини фаоллик билан ўтказишлари, коммунистларнинг етакчилик ролини оширишлари зарур.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. С. Икромов, В. Н. Лобко, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари Қ. Ҳ. Маҳамадалиев қатнашдилар.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

МАТЛУБОТ КООПЕРАЦИЯСИ ВАЗИФАЛАРИ

Ўзбекбирлашув кенгашининг 16 январь куни Тошкентда бўлиб ўтган йиғилишида республика матлубот кооперациясининг фаолиятини қайта қуриш масалалари муҳокама қилинди.

Ўзбекбирлашув правлениесининг раиси О. М. Маҳмудовнинг докладида ва йиғилиш қатнашчиларининг нутқларида бу системада ташкилий структурани яхшилаш, меҳнат ва бошқарувни ташкил этишнинг илғор формаларини жорий этиш соҳасидаги иш кучайиб бораётганлиги таъкидлаб ўтилди. Бу эса Ўзбекистон кооператорларининг ўтган йилги фаолият натижаларига ҳам ижобий таъсир қилди.

Ўн биринчи беш йиллик охирида эришилган натижага нисбатан аҳолидан харид қилинадиган ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиш ҳажми 45,6 процент, озиқ-овқат моллари ишлаб чиқариш 15 процент, умумий овқатланиш корхоналарининг ўз маҳсулотини сотиши 14 процент кўпайди.

Гўшт етиштириш, картошка, сабзавот, жун харид қилиш, кондитер ва колбаса маҳсулотлари ишлаб чиқариш, шунингдек сабзавот ва ҳўл мевани умумиттифоқ фондига етказиб бериш йиллик планлари муддатидан илгари бажарилди.

Бироқ матлубот кооперациясининг фаолияти ҳали ҳам замон талабларига мос келмаяпти. Йиғилиш қатнашчилари кооператив ташкилотлар ва корхоналарнинг кўпгина раҳбарлари ишларнинг аҳволини чуқур таҳлил этиб, натижаларни танқидий баҳолай олмаётганликлари, эскирган иш форма ва методларини тугата олмаётганликлари, бутун куч-ғайратни тармоқни қайта қуришнинг аосий масалаларини ҳал этишга қарата олмаётганликлари тўғрисида ташвишланиб гапирдилар.

Натижада чакана товар обороти ҳаддан ташқариш секинлик билан ўсмоқда, савдо-сотиқни ташкил этишдаги кўпгина жиддий камчиликлар ва салбий ҳодисалар тугатилмаган. Аҳоли кўпинча, ҳатто саноат етарли равишда ишлаб чиқараётган моллар билан ҳам яхши таъминланмаяпти. Кўпгина савдо корхоналарида муносиб тартиб ўрнатилмаган, иш режими бузилмоқда, хизмат маданияти паст. Нархни ошириш, метрдан, тарозидан, харидорнинг ҳақидан уриб қолиш каби яроқсиз фактлар ҳали ҳам жуда кўп. Коммерция фаолиятини такомиллаштириш соҳасида амалда ҳеч бир иш қилинмади. Саноат корхоналари билан шартномаларнинг бажарилиши суст назорат қилинмоқда, бу корхоналар бултур 66 миллион сўмлик молни кам етказиб берди.

Ёғоч ва бинокорлик материаллари савдосини ташкил этиш паст даражада турибди, бу эса республиканинг уй-жой порграммасини муваффақиятли бажаришга тўсқинлик қилмоқда. Товар оборотини ўстиришнинг, молларни кредитга сотиш ва чала тайёр масаллиқлар пазандачилик ва қандолатчилик маҳсулотлари, спиртсиз ичимликлар ва музқаймоқ ишлаб чиқариш каби резервлардан яхши фойдаланилмаяпти. Кўпгина магазинларда молларнинг тури кам, савдода узилишларга йўл қўйилмоқда, мева, картошка, сабзавот, тансиқ гўштли ва дудланган маҳсулотлар кам сотилмоқда. Бозорларда шу пайтгача тузук тартиб ўрнатилгани йўқ.

Ўзбекбирлашув системасидаги кўпгина камчиликлар қуйи бўғинлар ходимларининг ташаббуси ва омилкорлиги чеклаб қўйилганлигининг оқибатидир. Бошқарувнинг эскирган маъмуриятчилик-буйруқбозлик усулларидан фойдаланиш, юқоридан икир-чикир ишларга аралашавериш практикаси давом этмоқда. Корхоналарнинг мустақиллигини мустаҳкамлаш, уларнинг фаолиятида демократик асослардан фойдаланиш тўғрисида эълон қилинган йўл амалга ошмай қолмоқда.

Йиғилиш қатнашчилари кадрларни танлаш ва тарбиялаш ишидаги камчиликлар учун правлениени танқид қилдилар. Кооператив мулкнинг сақланиши, хўжасизлик оқибатидаги нобудгарчилик ҳали ҳам ўткир муаммолигича қолмоқда. Уй-жой қурилишига, социал масалаларни ҳал этишга муносиб эътибор берилмаяпти.

Кенгаш йиғилиши қарор қабул қилиб, Ўзбекбирлашув, Қорақалпоғистон республика матлубот союзи, областлар матлубот союзлари, барча кооператив ташкилотлар зиммасига КПСС Марказий Комитети 1987 йил июнь пленуми қарорларини бажариш соҳасидаги ишни кенг авж олдириш, бошқарувни такомиллаштиришга, ишлаб чиқаришни ва савдо-сотиқни ташкил қилишнинг илғор усулларини жорий этишга оид самарали тадбирларни амалга ошириш вазифасини юклади. Кенгаш қатнашчилари тармоқни ривожлантиришнинг энг қийин муаммоларини ҳал этиш йўлларини белгиладилар.

Кенгаш йиғилишида «Центросоюз» правлениеси раисининг ўринбосари И. Г. Дахов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

(Боши 1-бетда).

СССР Министрлар Советининг доимий органларига, СССР министрликлари ва идораларига экономикани ва социал соҳани ривожлантиришни, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришни, маҳсулотнинг, капитал қурилишнинг техникавий даражаси ва сифатини оширишни планлаштириш соҳасида ўз зиммаларига юклатилган вазифаларни амалга оширишда хўжалик фаолиятининг экология талаблари билан қатъий боғланишини таъминлаш топширилди, шу тариқа қабул этиладиган ҳар бир қарор жамиятнинг табиий муҳитни сақлаб қолиш ва яхшилашдан узоқ муддатли манфаатларини эътиборга оладиган ҳамда совет кишиларининг меҳнати, турмуши ва маишати учун қулай шароитлар яратишга қаратилган бўлиши лозим. Тармоқларни ривожлантиришнинг узоқ муддатли прогнозлари ва йўналишларини, корхоналарни жойлаштириш схемаларини, халқ хўжалиги планларини ишлаб чиқиш ва уларни амалга оширишда кам чиқитли ва чиқитсиз технология жараёнлари негизида саноат ҳамда қишлоқ хўжалик комплекс ишлаб чиқаришларини устун равишда ривожлантириш кўзда тутилсин.

Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларига барча корхона ва ташкилотларнинг табиатни муҳофаза қилиш ва табиатдан фойдаланиш соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштириб туришни кучайтириш, бу ишда тегишли регионлардаги экология вазияти учун бутун масъулият республика ва маҳаллий бошқарув органлари зиммасига юклатилганлигига асосланиб иш тутиш таклиф этилди.

Бирлашмалар ва корхоналарнинг раҳбарларига, меҳнат коллективларининг кенгашларига меҳнат коллективи аъзолари томонидан табиатни муҳофаза қилишга оид қонунларнинг ҳар қандай бузилишининг қатъият билан пайини қирқиш тўғрисида кўрсатмалар берилди. Табиатнинг ҳолатини, одамларнинг эсон-омонлиги ва сиҳат-саломатлиги, партиянинг табиий ресурслардан самарали фойдаланиш ва уларни такрор кўпайтириш, атроф муҳитини ифлосланишдан муҳофаза қилиш юзасидан ўртага қўйган вазифаларини амалга ошириш бирлашмалар, корхона ва ташкилотларнинг табиатни муҳофаза қилиш нормаларига риоя этишларига, уларнинг ердан ва ерости бойликларидан, сув ресурсларидан, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсидан фойдаланишга нисбатан тежабтергаб муносабатда бўлишларига ва давлат манфаатларни кўзлаб ёндашишларига ҳал қилувчи даражада боғлиқ эканлиги таъкидланди.

Табиатни муҳофаза қилишни бошқариш системасини такомиллаштириш ва табиий ресурслардан фойдаланишни тартибга солиш мақсадида СССР Агросаноат давлат комитети, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Гидрометеорология давлат комитети, СССР Ўрмон хўжалиги давлат комитети, СССР Балиқ хўжалиги министрлиги, СССР Геология министрлиги, бошқа министрликлар ва идораларнинг тегишли бўлинмалари негизида СССР Табиатни муҳофаза қилиш иттифоқ-республика давлат комитети (СССР Госкомприрода)ни тузиш зарур, деб топилди. Шу комитет бошчилигида иттифоқдош республикаларнинг табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетлари ҳамда ўлкалар, областлар, автоном республикалар ва округлар, районлар ва шаҳарларда шу комитетларнинг органлари ягона системаси вужудга келтирилсин.

СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан фойдаланиш соҳасида давлат бошқаруви марказий органи бўлиб мамлакатда табиатнинг муҳофаза қилиниши, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уларни такрор кўпайтиришнинг ташкил этилиши учун иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари билан бир қаторда тўла-тўкис жавобгар эканлиги белгилаб қўйилди.

Янги комитет зиммасига:

мамлакатда табиатни муҳофаза қилиш фаолиятини комплекс бошқариш, табиатни муҳофаза қилишда ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланишда ягона фан-техника сиёсатини ишлаб чиқиш ва ўтказиш, министрликлар ва идораларнинг шу соҳадаги фаолиятини мувофиқлаштириш;

ердан, ер юзидаги ва еростидаги сувлардан, атмосфера ҳавосидан, ўсимлик (шу жумладан ўрмон) ва ҳайвонот дунёсидан (шу жумладан балиқ запасларидан), денгиз муҳитидан ва СССР территориал сувларининг табиий ресурсларидан, денгизнинг соҳил яқинидаги саёз жойларидан ва СССРнинг иқтисодий зонасидан, шунингдек умумий тарқалган фойдали қазилмалардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш устидан давлат контролини амалга ошириш;

табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш масалалари юзасидан СССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш концепцияси ва асосий йўналишлари лойиҳаларига киритиш учун таклифлар тайёрлаб, СССР Госпланига тақдим этиш, асосий йўналишларда ва давлат планларида кўзда тутилган тегишли топшириқларнинг бажарилишини контрол қилиш;

табиатдан фойдаланишнинг иқтисодий механизмини такомиллаштиришга оид таклифларни ишлаб чиқиш, табиий ресурслардан фойдаланишни тартибга солиш ва табиий муҳитни булғанишдан ҳамда бошқа зарарли таъсирлардан муҳофаза қилишнинг экология нормативлари, қоидалари ва стандартларини тасдиқлаш;

мамлакат ва халқ хўжалиги тармоқлари ишлаб чиқариш кучларини ривожлантириш ҳамда жойлаштириш бош схемаларининг давлат экологик экспертизаларини, янги техника, технология, материал ва моддаларни ишлаб чиқишда, шунингдек атроф муҳитининг ҳолатига ва табиий ресурсларга таъсир кўрсатадиган корхоналар ва бошқа объектларни қуриш (реконструкциялаш) лойиҳаларини ишлаб чиқишда экология нормаларига риоя этилиши устидан контролни амалга ошириш топширилди. Бунда комитет энг аввало табиатни муҳофаза қилишга оид фаолиятни яхшилашнинг халқ хўжалигининг барча тармоқларида кам чиқитли ва чиқитсиз технологияларни ҳамда фан-техника тараққиётининг табиатдан оқилона фойдаланишни таъминлайдиган бошқа ютуқларини кенг қўлланиш каби ҳал қилувчи омилига таяниши лозим;

саноат, рўзғор чиқиндилари ва бошқа чиқитларни, атроф муҳитига чиқариладиган заҳарли моддаларни кўмиб ташлашга, махсус тарзда сувдан, ҳайвонот дунёсидан ва ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун атмосфера ҳавосидан фойдаланишга белгиланган тартибда рухсатнома бериш, геология-разведка ишларини ўтказиш учун ер остидан фойдаланишга рухсат бериш, ўрмон участкаси ажратишни тасдиқлаш ва хўжалик фаолиятининг барча турлари учун ер ажратиб берилиши устидан контроллик қилиш;

қўриқхона ишларига раҳбарлик қилиш ва мамлакатда ов хўжалигининг юритилиши устидан давлат контролигини амалга ошириш, шунингдек СССР ҳайвонот дунёси ва Қизил китобининг давлат рўйхатини юритиш;

аҳоли кенг табақалари орасида табиат тўғрисидаги билимларни оммалаштиришни, гражданларни ва айниқса, ёшларни табиатга авайлаб муносабатда бўлиш ва уни севиш руҳида тарбиялаш ишларини йўлга қўйиш;

чет мамлакатлар ва халқаро ташкилотлар билан табиатни муҳофаза қилиш масалалари юзасидан ҳамкорликни планлаштириш ва амалга ошириш асосий вазифалар қилиб юклатилди.

СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети ҳузурида табиатдан фойдаланиш ҳамда атроф муҳитини муҳофаза қилишга оид катта-катта проблемаларнинг ҳар томонлама, чуқур муҳокама қилинишини таъминлаш ва уларни ҳал этишга оид тавсияларни ишлаб чиқиш учун олимлар, жамоат арбоблари, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг вакиллари, корхоналарнинг раҳбарларидан тузилган жамоат кенгашига эга бўлиш мақсадга мувофиқ, деб топилди.

СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетига, иттифоқдош республикаларнинг табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетларига ва уларнинг жойлардаги органларига табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларга хилоф равишда амалга ошириладиган саноат объектлари ва бошқа хил объектлар қуриш, уларни реконструкциялаш ёки кенгайтиришни, табиий ресурслардан фойдаланишга оид ишларни ўтказишни тақиқлаш, атроф муҳитни муҳофаза қилиш нормалари ва қоидаларини қўпол равишда бузаётган саноат корхоналари ва бошқа корхоналар ишини тўхтатиб қўйиш, атроф муҳитини булғатиш ва табиий ресурслардан ноқилона фойдаланиш билан давлатга етказилган зарарни қоплаш учун маблағ ундириб олиш тўғрисида корхоналар (бирлашмалар) ва ташкилотларга, шунингдек гражданларга даъво қилиш ҳуқуқи берилди.

Комитет системасидаги органлар табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан фойдаланиш соҳасидаги ҳуқуқ бузишлар учун маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиши зарур деб топилди.

СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетининг вазифаси доирасида қабул қилинган қарорларни барча министрликлар, идоралар, бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотларнинг бажариши мажбурий деб белгиланди.

Территорияларни иқтисодий ва социал ривожлантириш комплекс планларини ишлаб чиқиш чоғида планларда одамларнинг яшаш фаолияти учун зарур бўлган қулай экологик ва санитария-гигиена шарт-шароитларини таъминлашга оид тадбирларни кўзда тутиш, бунда маҳаллий манфаатларнигина эмас, шу билан бирга умуман халқ хўжалигини ривожлантиришнинг умумдавлат манфаатларини ҳисобга олиш тўғрисида халқ депутатлари Советлари ижроия комитетларига кўрсатмалар берилди. Табиатни муҳофаза қилиш ўлка, область, округ, шаҳар ва район органлари ўз зиммаларига юкланган вазифаларни ҳал этишида уларга бутун чоралар билан кўмаклашилсин, халқ депутатлари, корхоналар ва ташкилотлардаги депутатлар группалари ва постларининг табиий муҳит булғанишининг олдини олиш масалаларига оид фаолияти активлаштирилсин, табиатни муҳофаза қилиш тадбирларига ажратиладиган маблағ ва моддий воситалардан самарали фойдаланилишига эришилсин.

Қарорнинг бир қанча қоидалари мамлакат табиий бойликларидан самарали фойдаланиш ва уларнинг муҳофаза қилинишини таъминловчи иқтисодий механизмни такомиллаштиришга қаратилган. Корхоналар тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш принципларига ўтказилаётган, ижтимоий муносабатлар кенг демократиялаштирилаётган шароитда табиатни муҳофаза қилиш фаолиятини бошқаришнинг маъмурий методларидан асосан иқтисодий методларига қатъиян ўтиш зарурлиги таъкидланди. Корхоналарнинг пировард иш натижалари улар ўтказаётган табиатни муҳофаза қилиш тадбирларининг самарадорлиги билан узвий қўшиб олиб борилишига, ҳар бир меҳнат коллективи ва ҳар бир меҳнаткаш табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун талабларига риоя этилишидан манфаатдор бўлишига эришиш зарур.

Узоқ муддатли иқтисодий нормативлар таркибидаги табиий ресурслар учун ҳақ тўлаш нормативлари, шунингдек булғатувчи моддалар табиий муҳитга чиқарилганлиги учун тўланадиган ҳақ нормативлари бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотларга маълум қилиниши белгиланди. Табиий ресурслар учун тўланадиган ҳақнинг иқтисодий нормативлари ер-сув, ўрмон, фойдали қазилмалар ва бошқа ресурслардан оқилона ва комплекс фойдаланишни, булғатувчи моддаларни табиий муҳитга чиқарганлик учун тўланадиган ҳақнинг иқтисодий нормативлари — табиат комплексларининг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда булғанишга чек қўйиш (унинг олдини олиш)га оид тадбирлар ўз вақтида бажарилишини рағбатлантириши лозимлиги кўзда тутилади.

Булғатувчи моддалар (чиқиндилар) табиий муҳитга чиқарилиши йўл қўйилган даражадан оширилганлиги ва аварияга сабаб бўлувчи булғатиш учун бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлардан оширилган ҳақ (иқтисодий нормативга нисбатан бир неча баравар миқдорда) коллективнинг хўжалик ҳисоби асосида оладиган даромадидан ундириб олинади.

Булғатувчи моддаларни табиий муҳитга чиқарганлик учун тўланадиган ҳақ нормативлари асосида бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлардан ундириб олинадиган ажратмалар ҳисобидан, шунингдек табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларни бузувчи кишилардан ундириб олинадиган маблағлар ҳисобидан кўзда тутилмаган ишларни бажариш учун СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетида резерв фонд ташкил этиш зарур деб топилди.

Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, ўлка ва область ижроия комитетларига атроф муҳитини булғатганлик учун, табиий ресурслардан ноқилона фойдаланганлик ва табиатни муҳофаза қилишга оид қонунларни бошқа хил бузганлик учун бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлардан ундириб олинадиган маблағларни атроф муҳитини муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланишга оид тадбирларни бажаришга сарфлаш тавсия этилди.

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги фан-техника тараққиёти ютуқларини табиатдан фойдаланишни яхшилашнинг ҳал қилувчи йўналиши сифатида кенг жорий этиш юзасидан йўл-йўриқлар берилди. Қарорда табиатни муҳофаза қилиш проблемаларини ҳал этишга оид илмий-тадқиқот ва тажриба — конструкторлик ишларининг асосий йўналишлари белгиланди. Бу ишларни бажаришга СССР Фанлар академияси, СССР министрликлари ва идораларининг илмий-тадқиқот муассасалари, олий ўқув юртлари, лойиҳа, конструкторлик, технология ва бошқа ташкилотлари коллективларининг куч-ғайратини сафарбар этиш тавсия қилинди.

СССР Фан ва техника давлат комитетига, СССР Фанлар академиясига, СССР министрликлари ва идораларига янги технологик жараёнларни, ускуна ва материалларни яратиш соҳасидаги илмий-тадқиқотларни планлаштиришда мазкур тадқиқотларни жорий этиш халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлиш билан бирга экологик хавфсизликнинг юксак даражада бўлишини таъминлаши лозимлигига асосланиш топширилди.

Табиатни муҳофаза қилиш ва унинг ресурсларидан фойдаланиш соҳасидаги илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишларини мувофиқлаштиришни яхшилаш ҳамда бу соҳадаги ишларнинг самарадорлигини ошириш мақсадида Москва шаҳрида, СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети системасида СССР министрликлари ва идоралари қарамоғидан бевосита мазкур комитет ихтиёрига бериладиган илмий муассасалар ва бўлинмалар базасида атроф муҳитини муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш проблемалари билан шуғулланувчи Бутуниттифоқ илмий-тадқиқот ва ахборот марказини ташкил этиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

СССР Фан ва техника давлат комитети, СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, СССР Фанлар академиясига СССР министрликлари ва идоралари ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари билан биргаликда табиатни муҳофаза қилиш проблемаларини ҳал этиш билан шуғулланаётган илмий тадқиқот ташкилотлари системасини тартибга солиш, бунда бўшаб қоладиган штатлар, моддий ва молиявий ресурслардан атроф муҳитини муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан фойдаланишга оид энг долзарб йўналишлардаги тадқиқотларни ривожлантиришга қаратиш вазифаси юклатилди.

Қарорда машина ва ускуналардан фойдаланишда уларнинг табиий муҳит ҳолатига зарарли таъсир кўрсатишининг олдини олиш мақсадида машинасозлик саноати корхоналари ишлаб чиқарадиган маҳсулотни экологик экспертизадан ўтказиш жорий этилади.

Экология проблемаларининг жаҳоншумул характери СССРнинг ана шу проблемаларни ҳал этиш соҳасида барча чет мамлакатлар ва халқаро ташкилотлар билан янада мустаҳкамроқ ҳамкорлик қилишини тақозо этишига асосланиб, СССРнинг табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро ҳамкорлиги самарадорлигини оширишга оид тадбирларни бажариш белгиланди.

Министрликлар, идоралар ва ташкилотларнинг табиатни муҳофаза қилиш ва табиатдан фойдаланиш соҳасидаги халқаро ҳамкорлик масалаларига оид фаолиятига раҳбарликни такомиллаштириш мақсадида СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети зиммасига Совет томонининг атроф муҳитини муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланишга оид СССРнинг халқаро шартномаларидан келиб чиқадиган мажбуриятларни бажариш бу соҳада чет мамлакатлар ва халқаро органлар билан ҳамкорлик ишида ягона давлат сиёсатини шакллантиришга оид таклифларни ишлаб чиқиш, мавжуд халқаро шартномаларни тайёрлаш ишларига раҳбарлик қилиш, чет элларда табиатни муҳофаза қилиш ишларининг ривожланиш тенденциялари ва даражасини таҳлил этиш вазифасини юклаш зарур, деб топилди.

Совет томони ҳамда чет мамлакатларнинг табиатни муҳофаза қилиш ва табиатдан оқилона фойдаланишга оид биргаликдаги мажбуриятларини рўёбга чиқаришда СССР элчихоналарининг роли ва масъулиятини кучайтириш, СССРнинг бу соҳадаги сиёсатини тушунтириш ва у эришган ютуқларни пропаганда қилишга оид амалий ишлар даражасини ошириш вазифаси қўйилди.

Қарорда аҳолининг экологик билимини ва унинг табиатга авайлаб муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашни тубдан яхшилаш масалаларига алоҳида эътибор берилди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети табиатни муҳофаза қилиш экология маданиятини ва бу соҳадаги билимларни кескин ошириш йўли билангина табиатни муҳофаза қилишга оид барча ишларни яхшилаш вазифаларини муваффақиятли ҳал этиш мумкин, деб ҳисоблайдилар. Ҳар бир совет кишисининг табиатга онгли ва авайлаб муносабатда бўлиши болаликдан, оилада, мактабда, ўрта ва олий ўқув юртларида ҳамда бевосита, ишлаб чиқаришда шакллантирилиши зарур. Тарбия ва таълим, илм-фан, маданият ва санъат системаси барча муассасалари, оммавий ахборот воситалари, касаба союз, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотларининг фаолияти мана шунга қаратилиши лозим. Бу соҳадаги барча ишларда табиий ресурслар битмас-туганмас, деган психологияга ва табиатга ибтидоий истеъмолчилик кайфиятида муносабатда бўлиш психологиясига барҳам бериш йўлини қатъият билан ўтказиш зарур.

СССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети, СССР Кинематография давлат комитети, СССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети, СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети, СССР Маданият министрлиги, ВЦСПС, ВЛКСМ Марказий комитеи, СССР Ёзувчилар союзи, СССР Журналистлар союзи, СССР Кинематографчилар союзига ва бошқа ижодий союзларга, марказий, республика ҳамда маҳаллий газета ва журналларнинг редакцияларига, Бутуниттифоқ «Билим» жамиятига, фан-техника жамиятлари Бутуниттифоқ кенгашига ва СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасига табиат муҳофазасини пропаганда қилиш, совет кишиларини ўсимликлар ва ҳайвонот дунёсига, ер, сув ресурслари ва фойдали қазилмаларга авайлаб ва юксак маънавий муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашни тубдан яхшилаш тавсия этилди. Халқ хўжалиги ютуқлари бутуниттифоқ ва республика виставкаларидаги, техника уйлари, табиат уйлари, музейлар ва маданият уйларидаги павильонлар ҳамда тематик экспозициялардан экология билимларини пропаганда қилиш марказлари сифатида фойдаланилсин.

СССР табиатни муҳофаза қилиш жамиятлари иттифоқини ташкил этиш тўғрисидаги, шунингдек табиатни муҳофаза қилишга оид илмий, илмий-методик, публицистик материаллар ва бадиий адабиётлар нашр этиш учун ихтисослаштирилган нашриёт ташкил қилиш тўғрисида ва 1989 йилдан бошлаб «Природа» («Табиат») ҳафталик газетаси чиқарилишини йўлга қўйиш ҳақидаги аҳолининг таклифлари қўллаб-қувватланди.

СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитетига ва СССР Юстиция министрлигига табиатни муҳофаза қилишнинг ҳуқуқий масалаларига комплекс ёндашувни таъминлаш мақсадида ҳамда давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидги СССР қонуни талабларини ҳисобга олган ҳолда СССРнинг манфаатдор министрликлари, идоралари ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари иштирокида табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги СССР қонуни лойиҳасини тайёрлаш ҳамда уни 1989 йилда СССР Министрлар Советига тақдим этиш тўғрисида кўрсатма берилди.

Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари ва Министрлар Советларига, ўлка ва область партия комитетларига, СССР министрликлар ва идораларига, автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, ўлка ва область ижроия комитетларига табиатни муҳофаза қилишни бошқаришни тубдан қайта қуриш билан боғлиқ аниқ-пухта ташкилий-амалий ишларни ўтказишга оид тадбирларни амалга ошириш таклиф этилди. СССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети системасидаги органларни жамиятни кенг демократиялаш, экономикани хўжалик юритишнинг янги методларига ўтказиш шароитида табиатни муҳофаза қилиш проблемаларини билимдонлик билан ҳал эта оладиган юқори малакали, принципиал, ўз ишига содиқ ходимлар билан таъминлашга алоҳида эътибор берилсин.

Марказий ва республика бошқарув органлари, жойлардаги партия, совет, касаба союз, комсомол ва хўжалик органларининг куч-ғайратлари табиатга оқилона муносабатда бўлиш тўғрисида меҳнат коллективлари, халқ хўжалиги барча тармоқларининг раҳбарлари ва мутахассислари доимий ғамхўрлик қилишларига, бу иш совет кишилари кундалик турмушининг нормаси бўлиб қолишига қаратилиши зарур.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети барча совет кишилари, партия, совет, касаба союз, комсомол ва хўжалик органлари Ватанимиз табиатини муҳофаза қилиш ишида ғоят фаол қатнашадилар ҳамда ҳозирги ва келажак авлодлар манфаатлари йўлида табиат бойликлари сақлаб қолинишини ва кўпайтирилишини таъминлайдилар, деб ишонч билдирдилар.

АГРОСАНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ҒАЛЛАЗОРЛАР ОЗИҚЛАНТИРИЛМОҚДА

Қашқадарё воҳасида қишлоқ хўжалиги авиацияси учувчилари кузги буғдойни озиқлантиришга киришдилар. Чироқчи районидаги дастлабки юз гектар ғаллазор минерал ўғитлар билан озиқлантирилди.

— Бу ишни муддатидан ўн кун илгари бошладик, — деб хабар берди Облсельхозхимия бошқармаси бошлиғи Е. Сафаров. — Ўсимликларнинг ривожи ҳам кўнгилдагидек. Бунга қулай об-ҳаво — қор ва ёмғирлар қўл келмоқда.

Экинлар ривожини, шунингдек об-ҳаво шароитларини ҳисобга олиб, ҳосилдорлик «хамиртуриш»ини қўлланишнинг мақбул нормаларини белгилаб олдик: лалмикор ерларга экилган ўсимликларга гектар ҳисобига 80 килограммдан азотли ўғит бермоқдамиз, суғориладиган ерларга эса икки баравар кўп ўғит солмоқдамиз.

Областда 1 мартга қадар самолётлар ёрдамида 200 гектар майдондаги ғаллазор озиқлантирилади. Аҳоли яшайдиган пунктлар яқинида эса бу иш ердаги воситалар ёрдамида бажарилади. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, бу муҳим агротехник усул туфайли ҳар гектар ердан олинадиган ҳосил 3—5 центнер кўпаяди.

ЖАДАЛ СУРЪАТ БИЛАН

Республика Агросаноат давлат комитетининг Бухоро ремонт заводи меҳнатчилари қишлоқ хўжалик машиналари тирсакли валлари, шестернялари ва бошқа қисмларини тиклаш борасидаги ишларни жадаллаштириб юбордилар. Бу ерда хўжалик юритишнинг янгича шароитларига ўтилиши билан тежамкорлик, ускуналардан оқилона фойдаланиш масалаларига катта эътибор бериладиган бўлиб қолди.

Мотор цехи ишчилари янги йилнинг биринчи ҳафтасидаёқ 60 дан ортиқ моторни сифатли ремонт қилиб, обкаткадан чиқардилар. Бу —планда мўлжаллангандан анча кўпдир. И. Жўраев бошлиқ обкаткачилар звеноси аъзолари, шунингдек И. Ширинов бошчилигидаги йиғувчи-комплекловчилар коллективи смена топшириқларини ошириб бажариш билан бирга ремонт ишларини ҳам аъло даражада бажаришмоқда.

— Ишчиларимиз экиш мавсумига оз вақт қолаётганини яхши тушуниб, техника ремонти суръатларини жадаллаштирмоқдалар, — деди завод директори Е. Ким. — Улар деҳқонларнинг буюртмаларини ярим ой илгари бажаришга қарор қилдилар. Бу ўз харажатларини ўзи қоплаш ва ўзини ўзи пул билан таъминлашга ўтган заводимиз учун ҳам фойдалидир.

ҲОСИЛ МЎЛ БЎЛАДИ

Қаршидаги «Аврора» совхози деҳқонлари «Узспецводдренаж» трести мутахассислари қазиб берган кузатув қудуқлари ёрдамида суғоришнинг энг мақбул нормаларини аниқлай оладиган бўладилар. Ана шундай мақбул нормаларда суғориш эса ерни иккиламчи шўрланишдан сақлайди.

Қарши магистрал канали ёнгинасида қазилган ва оддий асбоблар билан жиҳозланган 8 метр чуқурликдаги қудуқлардан хўжалик гидротехниклари ер ости сувларини мунтазам текшириб туриш учун сув олиб унинг кўпайиш ҳамда тупроқнинг шўрланиш даражасини аниқлайдилар.

«Аврора» билан қўшни «Қарши», «Москва», Энгельс номли совхозларда ҳам шундай қудуқлар пайдо бўлди. Бу қудуқлар пахтакорларга ҳосилни интенсив технология асосида етиштириш имконини беради. Бу йил Қашқадарё областининг бошқа зоналаридаги деҳқонлар ҳам шунга ўхшаш кузатув пунктлари ёрдамида қанча ҳосил етиштириш мумкинлигини режалаштирадилар. Мутахассислар ҳозирнинг ўзидаёқ қудуқ кавланадиган 200 га яқин жойни аниқлаб қўйишди.

(ЎзТАГ).

ЯНГИ УСУЛДА

«Сирдарьяоблагропромстрой-2» трестининг 49-кўчма механизациялашган колоннаси ходимлари қишлоқда уй-жой қурилишида янги усулни қўлладилар. Моҳияти «монолит» деган бир сўз билан ифодаланувчи бу усул самарали бўлиб чиқди. Қурилиш майдонида ишлар тўхтовсиз давом эттирилади. Бир объектда опалубка тайёрланса, иккинчисида керамзитобетон қуйилади, учинчисида эса пардозлаш ишлари олиб борилади.

Ҳозир Гулистон районидаги Фрунзе номли колхозда монолит уйлардан ташкил топган кўча пайдо бўлди. Бу ерда лойиҳаларда мўлжалланган ишларнинг учдан бир қисми бажарилди. Карл Маркс номли, Навоий номли ва «Коммуна» колхозларида ҳам ана шу усулда уй қурадиган участкалар ташкил этилмоқда!

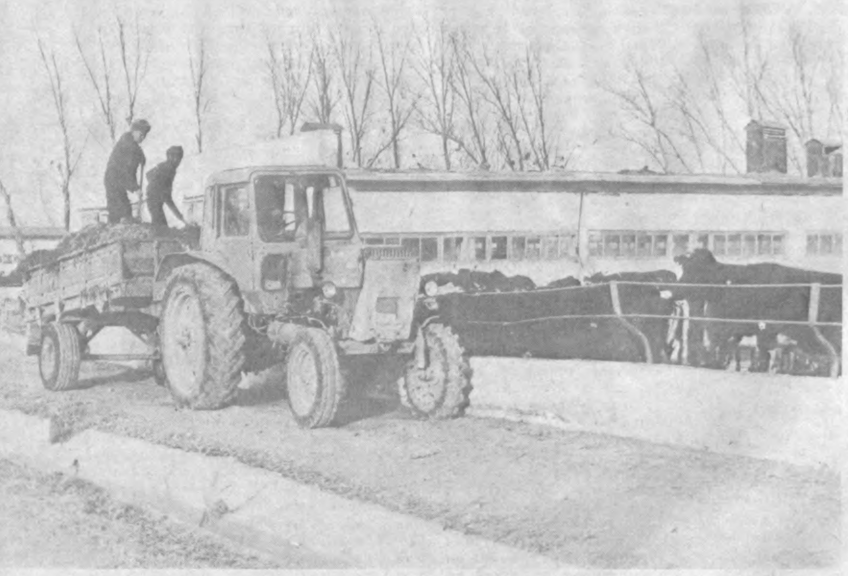

Каттақўрғон районидаги «Ленинизм» совхози чорвадорлари юбилей йилини ҳар томонлама муваффақиятли якунладилар: давлатга гўшт, сут топшириш планлари ошиғи билан адо этилди. Бу ютуқда барча чорвадорлар — сигирсоғар ва молабоқарлар, озуқакор ва мутахассисларнинг муносиб ҳиссалари бор.

СУРАТЛАРДА: 1. Илғор сигирсоғар, район Совети депутати Ойдиной Маҳкамова. 2. Ем-хашак тарқатиш пайти.

П. ЭРГАШЕВ ва М. ХУДОЙҚУЛОВ фотолари.

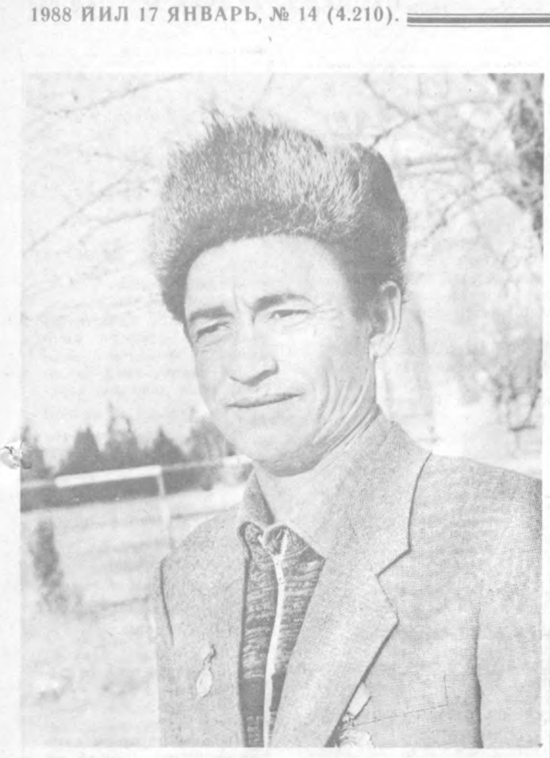

Сарибой Кулшиковнинг номини Учқудуқ райони чорвадорлари яхши биладилар. Моҳир чўпон кўп йиллардан буён «Дўстлик» совхози яйловларида қўй боқиб, хўжалик ютуғига ютуқ қўшиб келади. Кўксидаги Меҳнат Қизил Байроқ ордени ҳалол хизматини баҳолаб турибди. Район партия комитети аъзоси Сарибой Кулшиков отарида қўй-қўзилар тўқ ва иссиқ қишламоқда.

Р. СОДИҚЗОДА фотоси.

Кинематографиячилар союзи правлениесининг пленуми

Ўзбекистон Кинематографиячилар союзи правлениесининг 15 январь куни Тошкентда бўлиб ўтган пленумида ана шу ижодий союз фаолиятини яхшилаш масалалари муҳокама қилинди.

Совет жамияти ҳаётининг ҳамма соҳаларини қайта қуриш республика кино арбобларини ишига ҳам таъсир қилди. Экран бир вақтлар тақиқлаб қўйилган мавзуларни яна қатъият билан ёрита бошлади. Ўткир иқтисодий, экологик, социал, ахлоқий проблемаларни ўртага қўйган бир қанча картиналар пайдо бўлди. Бироқ бундайленталар салмоғи фильмлар орасида ҳали кам. Кино арбоблари доирасида сусткашлик, эҳтиёткорлик ҳали ҳам сақланиб келмоқда ва бу иллатлар миллий кинематография тараққиётига тўсқинлик қилмоқда. Экран усталари жамиятимизда авж олиб кетган салбий ҳодисаларга қарши қатъий курашга ҳали дадиллик билан қўшилмаяптилар.

Пленумда сўзга чиққан нотиқлар ўз ишларига танқидий баҳо бериб, эътиборни майда мавзулар, бадиий жиҳатдан хом асарлар йўлига фаоллик билан ғов солиш, социалистик воқелигимизни ҳаққоний акс эттириш зарурлигига қаратдилар. Бутун куч-ғайратни барча ижодий кучларни бирлаштиришга, уни кинематография муҳитини соғломлаштиришга сафарбар этишга, Кинематографиячилар союзи ижодий секциялари иши сифатини яхшилашга қаратиш керак.

Пленум ташкилий масалани кўриб чиқди. А. З. Қобулов шахсий аризасига кўра Ўзбекистон Кинематографиячилар союзи правлениесининг биринчи секретари вазифасидан озод қилинди. СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофотининг лауреати М. Қ. Қаюмов республика Кинематографиячилар союзи правлениесининг биринчи секретари этиб сайланди.

Пленумда СССР Кинематографиячилар союзи правлениесининг секретарлари А. Ф. Ермаков, О. А. Агишев нукт сўзладилар.

Пленум ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов қатнашди.

(ЎзТАГ).

ХОЛИС ФИКР

МОШ... КАМ, ОҚЖЎХОРИ ЙЎҚ

Мош, ловия, нўхат ва оқжўхоридан тайёрланадиган овқатлар миллий таомларимиз орасида ҳамиша муҳим ўрин эгаллаган. Улар таркибидаги оқсиллар инсон организми учун нақадар зарурлиги ҳақида қанчадан-қанча манбаларда айтилган. Лекин кейинги пайтда уларнинг мавқеи йўқолиб бораяпти. Асосий сабаб бу экинларни ўстириш, ҳосил олиш йил сайин камайиб бораётгани, натижада уларнинг бозор нархи ўсишидир. Бинобарин, ҳар ким ҳам уларни харид қилиш имкониятига эга эмас. Ҳозир Самарқанд бозорларида нўхатнинг килоси 5 сўм, мош ва ловия 3 сўмдан зиёд. Оқжўхорининг фақат номини эслаш мумкин.

Айни пайтда бу фойдали экинлар майдони кескин камайиб кетган. Колхоз ва совхозларда, шахсий хўжаликларда уларни етиштиришга эътибор жуда суст. Раҳбар ва мутахассислар бу ҳақда ўйлаб кўрсалар айни муддао бўларди.

Партия ва ҳукуматимиз қарорига мувофиқ республикамизда бу йил пахта майдонлари анча қисқартирилади, алмашлаб экишни кенгайтиришга имкон туғилди. Шунда фақат беда ва маккажўхори билан чегараланмасдан, юқорида номлари кўрсатилган экинларга ҳам муносиб мавқе берилса кўнгилдаги иш бўларди.

Шу ўринда мош, ловия, нўхат ва оқжўхорини етиштириш кўп меҳнат талаб қилмаслигини таъкидламоқчиман. Улар лалмикорликда ҳам, суғориладиган ерларда ҳам яхши ўсади, республикамиз шароитида арпа, буғдой ўрнида иккиламчи экин сифатида экилиши ҳам мумкин.

Ҳ. ҲАМДАМОВ,
профессор.

ЕМ-ХАШАК ЕТАРЛИ БЎЛСА

Жиззах областининг тоғ ёнбағридаги «Зомин» совхозида қора моллар, ҳатто қирчиллама совуқда ҳам яхши семирмоқда. Ҳавас қилса арзийдиган бундай натижа озиқлантириш рационига аниқ риоя этиш туфайлидир. Жониворларнинг ҳамма группаларига беда, силос, лавлаги ва омихта ем аралашмаси илмий асосланган норма билан берилмоқда.

Чорвадорлар бундан буён ҳам ишни бўшаштирмайдилар. Совхоз ем-хашак тайёрловчилари ҳар бир чорва мол учун 26 центнер озуқа бирлиги миқдорида пичан ғамлаб қўйдилар. Ферма ходимларининг қатъий ишончига кўра, озуқани шунча қитсиз ўтказибгина қолғамлаш қишловни чимай, ҳатто даромад олишни ҳам гарантиялайди.

«Қишлоқ ҳақиқати» ва Ўзбекистон Журналистлар союзининг сим орқали мулоқоти

ДЕМОКРАТИЯЛАШ ЖАРАЁНИ, ЖУРНАЛИСТ МАСЪУЛИЯТИ

Коммунистик партия, унинг бош штаби — ленинчи Марказий Комитет жамиятимиз турмуши барча жабҳаларида қайта қуришни, демократияни, ошкораликни рўёбга чиқаришда, жадал тараққиётни таъминлашда икки қудратли куч — бошланғич партия ташкилотларига ҳамда оммавий ахборот воситаларига биринчи навбатда таянмоқдалар. Буни КПСС Марказий Комитетида бўлиб ўтган учрашув, унда М. С. Горбачев сўзлаган нутқ яна бир карра исботлади.

Кеча «Қишлоқ ҳақиқати» мухбирлари сим орқали ўтказган мулоқотда ҳам бу ҳол ўз тасдиғини топди.

**Эшмурод БОБОМУРОДОВ,
«Бухоро ҳақиқати» газетаси редакторининг ўринбосари.**

Жамиятимизда қайта қуришни янада чуқурлаштириш, туб иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш босқичи бошланган бир пайтда матбуот ходимларининг, бутун ижод аҳлининг энг муҳим вазифалари яна бир карра кўрсатиб берилди. Ана шу улуғвор ишларни фақат ошкоралик, демократияни кенгайтириш йўли билангина бажариш мумкин. Буни М. С. Горбачев алоҳида таъкидлагани бежиз эмас.

Буни биз ўз фаолиятимиз жараёнида яққол кўраяпмиз. Коммунистлар, ишлаб чиқариш илғорларининг қайта қуриш бўйича фикр-мулоҳазалари анча батафсил ёритилмоқда. Меҳнаткашлар, ишчи қишлоқ мухбирлари жойлардаги аҳвол ҳақида очиқчасига фикр юритадиган, муаммоларни, нуқсонларни рўйи рост ёзадиган бўлдилар.

Учрашувда «Правда» газетасининг бош редактори В. Г. Афанасьев таъкидлаганидек, газета фақат танқидга ёпишиб олмаслиги керак. Қайта қуришда рўй бераётган илк муваффақият, дастлабки тажрибалар кенг ёритилмоғи лозим. Биз Бухоро журналистлари бу кўрсатмага алоҳида риоя қилаяпмиз. Хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиб ишлаётган корхоналар, хўжаликлар фаолиятини кенг ёритишга ҳаракат қилаяпмиз. Яқинда Бухоро трикотаж фабрикаси, Бухоро районидаги Усмон Юсупов номли, Қоракўл районидаги Киров номли хўжаликлар иш тажрибаси муфассал ёритилганлиги бунга мисол бўла олади.

Партия биздан ҳақиқатни ҳаққоний ёритишни талаб этаётган экан, бунга ижодий ғайратимиз, маҳоратимиз, масъулиятимиз билан астойдил жавоб берамиз.

●

**Игорь ЗАГОСКИН,
Навоий область «Знамя дружбы» газетаси редакторининг ўринбосари.**

Эмин-эркинлик ва ошкоравийлик муҳитида ишлаш журналист учун сувдек, ҳаводек, малҳамдек гап. Яшириб нима ҳам қиламиз — кўп йиллар давомида кўнглимиздагини изҳор этолмай, ёзолмай келардик, нималарни қоғозга тушуришни, қайси мавзуга қўл уришни «юқори»дан айтиб туришарди. Тўғри, газетамизда илгари ҳам танқидий чиқишлар бор эди, лекин бу танқид аниқ-равшан эмасди, қуйи поғонадаги раҳбарларгина унинг тиғига дучор бўлишарди. Мақтанчоқлик авж олганлигини, арзимас янгилик мақтовларга кўмиб ташланишини айтмайсизми! Касбдошларимдан бири ҳазиллашганича бор: «Бировнинг пешайвонида ўтириб областимиз муваффақияти хусусида ёзиш» қийин эди.

Эндиликда демократия бизнинг тақдиримиз, байроғимиз бўлиб қолди. М. С. Горбачевнинг бу жараён шунчаки навбатдаги мавсум эмас, балки доимий эканлиги, у ўтмишдаги хатолардан сақлаяжаги ҳақидаги сўзлари дилимизни тўлқинлантириб юборди.

Редакциямизда қайта қуришни КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель пленумидан кейиноқ бошладик. Газета саҳифаларида ўткир муаммоларни ўртага қўядиган мақолалар кўпайди. Уларнинг ҳаммаси ҳам ҳаётий муҳим масалаларни ечадиган кишилар онгига, қалбига етиб бормаганлиги аниқ, бироқ журналист сўзининг таъсири беҳуда кетмади. Ҳозир талаб бутунлай бошқача. Бинобарин, аниқ фикр, очиқ кўнгил, жўшқин илҳом билан ишлашимиз, тўғри йўлдан боришимиз зарур. Бунда газетамиз саҳифаларида «Етилган масалалар ҳақида ошкора сўз» рубрикаси очилганлиги қўл келиши муқаррар.

●

**Коммуна ОЛИМОВА,
Қўқон шаҳар «Меҳнат байроғи» газетаси маданият бўлими мудири.**

Ижодкор учун ўз фикрини, дунёқарашини ошкора айта олишдан юксакроқ бахт йўқ. Қадимий Қўқонда не-не алломалар, оламга машҳур шоирлар, довруғ таратган санъаткорлар дилдагини тилга чиқаролмай армон билан яшаб ўтдилар. Революцион шоир Ҳамза эскилик ва жаҳолат қурбони бўлди. Биз, бугунги кун ижодкорлари, улар олдида қарздормиз. Чунки яқин вақтларгача бой, қадимий маданий меросимиз қадрига етмадик. Қўли гул, заҳматкаш меъморларимиз яратган ажойиб обидалар емирилиб кетди. Буюк ватандошларимиз қадами теккан даргоҳлар ҳамон эътиборсиз. Кўплаб ёшларимиз эса бундан бехабар. М. С. Горбачев оммавий ахборот воситалари, идеология муассасалари ва ижодий союзларнинг раҳбарлари билан учрашувда тарихга муносабат билдириб шундай деди: «Ленин «Инсоният яратган барча бойликларни билиб, ўз онгини бойитган тақдирдагина коммунист бўлиш мумкин» деган эди. Модомики бутун инсоният ҳақида шундай дейилган экан, ўзимизнинг тарихимизни, Ватанимизнинг тарихини албатта билиш керак».

Редакциямиз ижодий коллективи ана шу дастуриламал сўзлардан илҳомланиб шаҳримиз, ватандошларимиз тарихини батафсил ёритишга астойдил бел боғлади. Кеч бўлса ҳам хайрли ишга қўл уриб, ўтган, яшаётган ва келажак авлодлар олдидаги бурчимизни сидқидил адо этишга киришдик. Ҳа, тарих ҳақиқати биз учун жуда катта мактаб. Уни чуқур ўрганмас эканмиз, маънавий камолотимиз кемтик бўлиб қолаверади.

●

**Муртазо ТЎРАҚУЛОВ,
Сурхондарё область Термиз район «Ленинчи» газетаси редактори.**

КПСС Марказий Комитетидаги учрашув материаллари билан танишар эканман, эътиборимни кўпроқ туб иқтисодий ислоҳот, тўла хўжалик ҳисоби, харажатларни ўзи қоплаш масалалари хусусида билдирилган фикр-мулоҳазаларга қаратдим. Чунки Сурхондарё область агросаноат комитети, жумладан районимиздаги унга қарашли колхозлар, совхозлар, бошқа ташкилотлар 1988 йил 1 январдан республикада биринчи бўлиб ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш шароитларида ишлашга ўтдилар. Шу тармоқдаги иқтисодий масалаларни атрофлича ёритиш, муаммоларни дадил кўтариб чиқиш редакциямиз ижодий коллективининг энг долзарб вазифаларидан бири.

Бу мавзу биз учун яхши таниш. Кейинги пайтда, айниқса 1987 йилда хўжалик юритишнинг янги усулига ўтишга тайёргарлик қандай бораётганлигини турли жанрларда ёритдик, масаланинг ичига кириб боришга ҳаракат қилдик. Иқтисодий ислоҳот амал қила бошлаган ҳозирги пайтда вазифалар кўлами янада кенгайди. Оммавий ахборот воситалари раҳбарлари билан бўлган учрашув нуқтаи назаридан фаолиятимизни таҳлил этганимизда янгиликнинг туб моҳиятини одамлар қалби ва шуурига етказиш учун ҳали кўп ишларни бажаришимиз зарурлигини ҳис қилдик. Ҳамкасблар билан маслаҳатлашиб, хўжалик ва ташкилотларнинг иқтисодчиларига газета саҳифаларида минбар беришни, юқори натижаларга эришаётган бригада, участка, бўлим, колхоз, совхозларнинг тажрибасини деҳқонга тушунарли, аниқ-лўнда қилиб изчил ёритиб боришни, даромаддан кўра харажатлар ортиб кетиши сабабларини таҳлил этишни режалаштириб олдик.

●

**Илья МАРГОНИН,
Тошкентда чиқадиган «Голос текстильщика» («Тўқимачи овози») газетаси редактори.**

Катта матбуот мамлакатимизда рўй бераётган инқилобий жараёнларни акс эттиришга интилаётганини кўриб турибмиз. Бугунги кунда бизни ҳаяжонлантираётган, ўйлантираётган масалалар хусусида очиқ-ойдин сўз юритилмоқда, газетачилар кўпинча «юқори поғона»дагиларни ҳам аямаётирлар, яъни раҳбарликни эплолмайдиган, коллектив фикрига қулоқ солмайдиганларнинг «пўстаги»ни қоқмоқдалар. Ҳар бир мақолани ўқиганингда бошқача давр — турғунликдан қутулиш, ташаббускорликни, омилкорликни рўёбга чиқариш палласи келганлигини яққол сезасан.

Хўш, кўп нусхали газеталарда ишлар қандай бормоқда? Улар меҳнат коллективларига ҳаммадан кўра яқин туришади, лекин корхонанинг у ёки бу раҳбари ўзбошимчалик қилганда, коллектив ундан норози бўлганда газетачилар ҳайиқиб, бармоқ тишлаб қолаверишарди. Танқид тиғи цех бошлиғидан нарига ўтмаслиги эса таомилга айланганди.

Келиб-келиб ҳозирги пайтда шундай йўл тутадиган бўлсак, кўп нусхали газетанинг эътибори қолмаслиги аниқ. Авваллари турли йиғинларда «ўз раҳбарларингизни танқид қилмоқчи бўлсаларингиз область ёки республика газетасига ёзинглар» дея маслаҳат беришарди. Бугунги кунда «Голос текстильщика» илгари газета юзини кўриши мумкин бўлмаган ўткир мақолаларни чоп этмоқда.

Биз у ёки бу раҳбарнинг обрўсини тўкмоқчи эмасмиз, шунчаки меҳнат коллективи ҳаётини, унинг фикрини тўғри тасвирламоқчимиз. Бунда партия комитети ёрдамига, қўллаб-қувватлашига муҳтожмиз.

●

**Шодмон ҚУРБОНОВ,
«Қашқадарё ҳақиқати» область газетаси индустриал-экономика бўлими мудири.**

«Биз қайта қуришни эндигина бошлаяпмиз, жамиятимиз эндигина турғунлик ҳолатидан чиқиб келмоқда. Қайта қуриш жараёнига халал бераётган йўл устидаги тўғаноқларни бартараф этиш бугун ҳам асосий вазифа бўлиб турибди». КПСС Марказий Комитетидаги учрашувда М. С. Горбачев айтган шу сўзларни ўқирканман, редакциямиз ижодий коллективи, жумладан бўлимимиз фаолиятига хаёлан назар ташладим. Кейинги ойларда газета саҳифаларида эълон қилинган «Қайта қуриш чорраҳаларида», «Ечимини кутаётган муаммолар» доимий рубрикалари остидаги материалларни, «Ўн тўрт йилда битмаган қурилиш», «Пештахта ортидаги ҳотамтойлар» сарлавҳали танқидий мақолаларни бир-бир эсладим. Уларда тилга олинган воқеалар, кўтарилган масалалар қайта қуриш мураккаб кечаётганлигини, кўпгина тўғаноқларга дуч келинаётганлигини кўрсатади.

Бундан қандай хулоса чиқариш керак? Учрашувда таъкидланганидек, қийинчиликлардан чўчимаслик, қатъият кўрсатиш, тўсиқларга қарши собитқадамлик билан кураш олиб бориш зарур. Қайта қуришнинг иккинчи босқичи — туб иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш даври биз, оммавий ахборот воситалари ходимларидан ҳар бир масалага малакали ёндашишни, маҳоратимизни тинмай ошириб боришни, кўтарилган муаммоларни изчил охирига етказишни талаб этаяпти. Шу мақсадда «Қайта қуриш нима бераяпти?» доимий рубрикасини очдик. Газетамиз беш йилликнинг зарбдор қурилишларидан ҳисобланган Талимаржон ГРЭСини ўз оталиғига олиб, бу ерда социалистик мажбуриятлар қандай адо этилаётганлигини мунтазам ёритиб бормоқда.

●

**Толиб ҲАКИМОВ,
Ўрта Чирчиқ район «Машъал» газетаси катта мухбири.**

Эрталаб дўкондан газетанинг янги сонини олиб, уни диққат билан кўздан кечираётган кишиларни кўриб ғалати бўлиб кетаман. Кечаги меҳнат меваси газетхонларга туҳфа этилгани қувонтирса, «материаллар мавзуси ва сифати маъқул бўлармикин?» деган истиҳола ташвишга солади, масъулият ҳиссини оширади.

Редакциямиз коллективи КПСС Марказий Комитетида бўлган учрашувда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев сўзлаган нутқни диққат билан ўрганиб чиқди. Унда марказий, республика ва область матбуоти қатори район газеталари редакциялари олдига ҳам муҳим вазифалар қўйилган. Биз бундан тегишли хулоса чиқариб олдик.

«Машъал»нинг биринчи сони чиққандан бери орадан деярли 56 йил ўтди. Бу давр ичида газетамиз меҳнаткашларнинг яқин дўстига айланди. Район аҳли кўпмиллатли бўлгани учун ҳар бир сон икки тилда — русча ва ўзбекча чиқади. Партия турмуши, маҳаллий Советлар фаолияти, хўжаликларнинг социал-иқтисодий тараққиёти, маданий-маиший муассасаларнинг иши, ёшлар ҳаёти, комунистик тарбия масалалари кундалик мавзуни ташкил этади.

Лекин турғунлик даври асоратларини таг-томири билан тугатишга ёрдам берадиган, ривожимиз тўсиқларини фош этадиган, муаммоларни ҳал қилиш йўлларига кўмаклашадиган ўткир материаллар, рости, ҳали етарли эмас. Эндиликда бундай масалаларга эътиборни кўпроқ қаратиш ниятидамиз. Ана унда «Машъал» янада ёрқинроқ порлайверади.

●

**Камолхон РАҲИМОВ,
Наманган область Чортоқ район радиоэшиттириш редактори.**

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг оммавий ахборот воситалари, идеология муассасалари ва ижодий союзларнинг раҳбарлари билан учрашувида сўзлаган нутқини катта қизиқиш билан ўқиб чиқдим. Бу мулоқот биз, журналистлар зиммасига катта масъулият юклайди, ҳар бир ижодкорни чуқурроқ ўйлашга, қайта қуриш жараёнида фаолроқ қатнашишга ундайди.

Сир эмаски, бир неча йил олдин газета саҳифаларида ёки радио эшиттиришларида ҳаётимизда содир бўлаётган ҳамма воқеалар ҳақида ҳам ошкора фикр юрита олмасдик. Журналистлар учун ман қилинган мавзулар, танқиддан холи кишилар борлигини билардик. Зотан бугунги кунда биз фақат ҳақиқатни, бор ҳақиқатни ёза оламиз. Лекин баъзи ҳамкасбларимизда ҳали ҳам журъат етишмаяпти. Чунки биз янги шароитда ишлашга, ҳозирги замон янги муаммоларини ҳал этишга етарлича тайёрланмаганмиз. Бу ҳол айниқса район газеталари ижодкорлари, радиоэшиттириш редакторлари фаолиятида кўпроқ кўзга ташланади.

Қайта қуриш жараёни давом этмоқда. Бу борада партиямиз томонидан ўртага қўйилаётган вазифаларни кенг халқ оммасига етказиш, уларнинг фаоллигини янада ошириш учун ошкораликнинг маҳаллий оммавий ахборот воситалари каби қудратли резервларини чинакамига ишга солиш зарур. Биз эса қаламимизни чархлаган ҳолда хизматга тайёрмиз.

●

**Шукур ҲАЙТОХУНОВ,
Андижон область Жалолқудуқ район «Олға» газетаси редактори.**

Матбуотнинг кучи ҳақ гапни яширмай, бежамай, дадил айта билишда. Партиямизнинг жанговар қуроли ҳамиша ҳақиқат томонида бўлиб келди, бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолиши турган гап. Айниқса, қайта қуриш, социализмнинг асл моҳиятини ифодаловчи ҳозирги демократиялаш даврида газета ва журналларнинг обрў-эътибори беқиёс ортди. Бунинг сабаби шуки, жамиятимиз ҳаётидаги салбий воқеалар, уларни келтириб чиқараётган сабаблар очиқ-ойдин ёритилмоқда.

КПСС Марказий Комитетида оммавий ахборот воситалари, идеология муассасалари ва ижодий союзлар раҳбарлари билан учрашув вақтида М. С. Горбачев таъкидлаганидек: «...одамларга ҳақиқат керак. Агар уларга ҳақиқат айтилса, ҳарқандай қийинчиликларга қарамай, ҳарқандай фидокорлик кўрсатишга тайёр бўладилар. Ёлғон нарса бежаб талқин этила бошланса ҳамманинг хафсаласи пир бўлади. Одамлар яхши муносабатга жуда сезгирлик билан қарайдилар, ёлғонни ўзларига нисбатан ҳурматсизлик деб биладилар».

Бу гаплар редакциямиз коллективи учун дастуриламал бўлади. Биз бундан кейин ҳам фақат ҳақиқатни ёритишга, оқни-оқ, қорани-қора деб ёзишга ҳаракат қилаверамиз. Бунинг учун редакция ходимларини ҳалоллик, бурчга садоқат, касбга эътиқод руҳида тарбиялаш катта аҳамиятга эга. Журналист учун адолат мезони энг муҳим ўлчов ҳисобланади. Ана шу туйғуларни қаламкашлар, айниқса ёшлар онгида шакллантириш бизнинг, бошланғич партия, касаба союз, журналистлар союзи ташкилотларининг бурчидир.

●

**Султонбой НОДИРМАТОВ,
«Хоразм ҳақиқати» область газетаси партия турмуши бўлимининг мудири.**

Партия Марказий Комитетидаги учрашув иштирокчиларининг қимматли таклиф ва мулоҳазалари фаолиятимизга янги мазмун бахш этди. Тан олиш керак, инқилобий ўзгаришлар бошланганидан бери бир қолипда ишлаш, баъзи журналистларнинг билимлари етарли эмаслиги, юзага келаётган жараёнларнинг жўшқинлигини олдиндан кўра билмаслигимиз ошкора маълум бўлди.

Энди ҳар бир ходим чуқур изланмоқда. Газетада дастлабки ўзгаришлар кўзга ташланаяпти. Жумладан, назорат, таъсирчанлик, реклама ва эълонлар бўлими очилди. Капитал қурилиш, мактаб, олий ўқув юртлари бўйича шарҳловчилар қизғин иш олиб боришаяпти. «Келинг, очиқчасига гаплашайлик», «Бошланғич ташкилот — қайта қуриш таянчи» рубрикалари остида бериладиган мақолаларда ечимини кутаётган муаммолар, илғорлар тажрибаси ҳақида ҳикоя қилинади. Экономика бўлими томонидан «Хўжалик ҳисоби — муваффақият омили», «Бригада бошлиғи ва экономика» рубрикалари остида босилаётган материаллар газетхонларда катта қизиқиш уйғотмоқда. Хатлар оқими кўпайди.

Областда маориф, мактабгача тарбия муассасалари қурилиши энг долзарб масала. Шарҳловчи С. Отажонов илм масканларидаги аҳволни матбуот саҳифаларида ҳаққоний акс эттириб бормоқда. Область партия комитети хайрли ишни қўллаб-қувватлади.

Лекин биз газета фаолиятини қайта қуришнинг бошида турибмиз. Олдимиздаги йўл узоқ, машаққатли. Аммо уни муваффақиятли босиб ўтишга қурбимиз етади.

●

**Шокир ТЎРАЕВ,
Жиззах район «Коммунизм сари» газетаси фотомухбири.**

Касбим тақозоси билан пахтакорлар, чорвадорлар, қурувчилар, хуллас кенг меҳнаткашлар оммаси орасида тез-тез бўламан. Суҳбатларда районимиз кишиларининг ҳаётимизда рўй бераётган ўзгаришлардан мамнун эканликларини, партиямизнинг ички ҳамда ташқи сиёсатини қўллаб-қувватлаётганликларини чуқур сезаман.

Тўғри, қайта қуриш жараёнига иккиланиб қараётган, «қани нима бўларкин?» қабилида томошабинлик қилаётганлар ҳам оз эмас. Лекин партиянинг инқилобий руҳдаги йўли дадил, ўзгармас, собит эканлигини бундайларга қандай тушунтирсак экан? Ана шуларни ўйлаганимда журналист зиммасидаги масъулият ўн чандон ошганлигини сезаман.

Фотомухбир — жўшқин давримиз воқеалари инъикосини тасвирловчи оддий ҳунар эгаси. Лекин шуниси борки, унинг объективига тушган дақиқалар тарихда қолади, авлодлар меросига айланади. Мен КПСС Марказий Комитетида ўтказилган учрашув ҳақидаги ҳисоботни ўқир эканман, ҳозирги жўшқин давр лавҳаларини абадиятга қолдиришга ҳисса қўшаётганимдан, асримиз буюклиги тафсилотларини жонлантираётганимдан қувондим. Ўз навбатида ҳар бир редакцияда ишлаб турган фотомухбир маҳоратини ошириш йўлида ҳали кўп меҳнат қилиши, қайта қуриш жараёнида ўзининг муносиб ўрнини эгаллашга интилиши зарурлигини сездим.

Газетада чиққани, объективга тушгани қолади. Биз ана шу ҳақиқатни унутмаймиз, замондошимиз жасоратини келажакка ёдгор тариқасида қолдиришдек улуғвор ишга ҳисса қўшамиз.

●

**Ҳабиб ТЕМИРОВ,
Самарқанд область «Ленин йўли» газетаси редакторининг ўринбосари.**

Ўтган йил декабрининг сўнгги кунлари биз учун ҳаяжонли бўлди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети секретариати мажлисида «Ленин йўли» ва «Ленинский путь» газеталарининг иши ҳақидаги ҳисобот тингланди. Шуни айтиш кераки, муҳокамага тайёрланиш жараёни биз учун жиддий синовга, хатоларимизни, эътибордан четда қолаётган мавзуларни, етилган муаммоларни англаш имконини берди. Бундай ўйлаб қарасак, суст ишлаётган эканмиз, айрим масалаларга юзаки қарашга одатланиб қолибмиз.

Марказий Комитет қарори қўлимизга етиб келди. Область партия комитети газеталар ходимлари, уларда ишловчи коммунистлар эътиборини ана шу ҳужжатда ҳаққоний кўрсатилган етишмовчиликларни тезроқ бартараф этишга, республикамизнинг энг кекса матбуот нашрлари ҳисобланмиш «Ленин йўли» ва «Ленинский путь»нинг таъсир доирасини, нуфузини, обрўсини янада оширишга қаратди.

Очиғини айтишим керак: мен ҳам, касбдошларим ҳам ҳозирча қайта қуриш қозонида қайнаб улгурганимиз йўқ. Муҳими — етилган масалаларни илғаб ололмаяпмиз, маҳорат етишмаяпти, таҳририга вақтимиз қолмаяпти, тил устида ишлашга улгурмаяпмиз. Аслини олганда буларсиз ҳозирги инқилобий давр журналисти бўлиш, халқ дилидагини билиш, унинг орзу-интилишларини ёрқин тасвирлаш мумкин эмас.

Ўртоқ М. С. Горбачевнинг учрашувдаги нутқини ўқиб ана шуларни англадим, ўзим учун хулоса чиқардим, ижодий режаларни туза бошладим. Қаламкаш дўстларим ҳам шу йўлни тутишларига имоним комил.

●

**Иброҳим НОРМАТОВ,
«Сирдарё ҳақиқати» область газетаси мухбири.**

Учрашув материаллари ҳар бир журналистни фикр юритишга, хулосалар чиқаришга, айрим мақолаларнинг кейинги тарихидан сабоқ олишга даъват этади. Кўнглимдан ўтган мулоҳазаларнинг айримлари ҳақида тўхталмоқчиман.

Марказий газета ва журналларнинг сўз усталари ўртага қўяётган масалалар залворли эканлиги, қамровининг кенглиги кишини тўлқинлантириб юборади. Ана шундай дадиллик, масалага атрофлича ва малакали ёндашиш республика, область газеталарида етишмаётганлиги, баъзан бир жойда депсиниб қолинаётганлиги ҳар биримизни ўйлантиради. Бундай ҳолатнинг туб сабаблари билим доирамизнинг торлигига, ижтимоий ҳаётнинг мураккаб жиҳатларига чуқур кириб бормаётганимизга, кўпинча эса журналистик маҳоратимизнинг етишмаслигига бориб тақалади.

Партиямиз оммавий ахборот воситаларининг барча бўғинлари жанговар, меҳнаткашларнинг энг яқин маслаҳатгўйи ва кўмакдоши бўлиши зарурлигини уқтирмоқда. Бунинг учун биз, журналистлар ҳамиша ҳаёт билан ҳамнафас бўлишимиз, иқтисодий билим асосларини эгаллашимиз, қайта қуриш чорраҳаларида юзага келаётган мураккабликларни илғаб олишимиз керак. Ана шундагина сўзимиз кишилар қалбига етиб боради, партия белгилаган улуғвор режаларни бажаришга тўласинча хизмат қилади.

Сим орқали мулоқотни «Қишлоқ ҳақиқати» мухбирлари Я. ИСМОИЛОВ, В. НИКУЛИН, Н. ОРИФЖОНОВ, С. САИДАЛИЕВ, А. ҒУЛОМОВ, М. ҚАЮМОВ ва Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениесининг масъул секретари В. КИРЧЕВ олиб боришди.

ДУНЁ ОВОЗИ

Шарқий Словакиядаги Кошице-Бернатовица селекционерлари орхидея гулини уруғдан кўпайтиришда яхши натижаларга эришишаяпти. Теплицаларда бу ажойиб ўсимлик учун мўътадил иқлим яратилди.

СУРАТДА: А. Журишова энг сара гулларни йиғиштираяпти.

Кларкенвели Грин — Лондоннинг ишчилар яшайдиган чекка қисмидаги майдони. XX аср бошидан шу ердаги 33 «А» сонли икки қаватли уйда «Твентиес сенчери пресс» нашриётининг босмахонаси жойлашганди. Германия охранкаси тазйиқ ўтказган оғир йилларда В. И. Лениннинг илтимосига кўра «Искра» газетаси ана шу босмахонада босилган.

СУРАТДА: Босмахона биноси кўриниши.

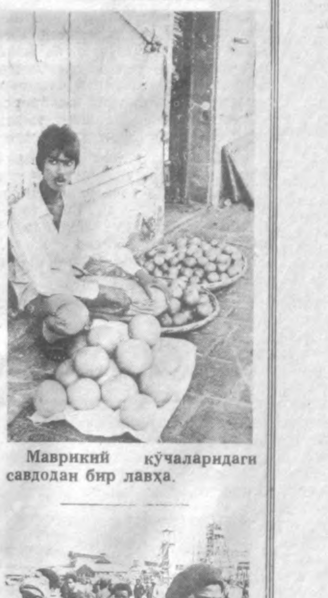

Маврикий кўчаларидаги савдодан бир лавҳа.

Статистика маълумотларида қайд этилганидек, Жанубий Африкада меҳнатга лаёқатли аҳолининг 40 процентигача ишсизликка маҳкум этилган.

СУРАТДА: хонавайрон бўлган кон ишчилари.

ВАШИНГТОН. Шаҳар кўчаларидан бирида.

ТАСС фотохроникаси.

ВЕТЕРАНЛАР ИЗЗАТДА

Халқ бахт-саодати, Ватан фаровонлиги йўлида фидокорона меҳнат қилиб, қарилик пенсиясига чиққан отахон ва онахонлар доим иззат-ҳурматдадирлар. Уларнинг кўнгилли дам олишлари, саломатликларини мустаҳкамлашлари учун мамлакатимизда барча имкониятлар яратилган.

Илгари Бўстонлиқ районининг Товоқсой посёлкасида кексалар дам оладиган пансионат бўларди. Мана икки йилдирки, у Ўзбекистон ССР Социал таъминот министрлигининг республика партия, меҳнат ветеранлари, уруш инвалидлари ва шахсий пенсионерлар учун «Товоқсой» санаторийсидир.

Оромгоҳнинг физиотерапия, даволаш физкультураси кабинетлари, клиник ва биохимия лабораториялари замонавий аппаратлар билан жиҳозланган. Бундан ташқари парафин-азокрит, электр билан ухлатиш, игнарефлексотерапия орқали даволаш хоналари доим дам олувчилар ихтиёрида.

Ўтган йили санаторийда 6,244 киши даволаниб, саломатлигини тиклаб қайтди. Бу ерга республикамизнинг ҳамма томонидан турли миллат фарзандлари бепул йўлланма билан келадилар. 20 нафар врач, 47 нафар ўрта ва 50 нафар кичик тиббиёт ходими уларга сидқидил хизмат қилади.

— Мўътабар ветеранларга ғамхўрлик қилиш, уларнинг кўнглини олиш учун ходимларимиз куч-ғайратларини ҳам, вақтларини ҳам аямайдилар, — дейди бош врач С. Ҳ. Ҳайитбоев. — Шаҳарнинг чангли ҳавоси ва шовқин-суронидан анча олисда жойлашган санаторийимизга келган кишиларнинг кайфияти тоғдек кўтарилади. Бу эса биз учун энг катта мукофотдир.

Зулхумор МАЛИКОВА.

СУРАТЛАРДА: (юқорида) дам олувчилар нонуштадан сўнг сайрга чиқишган вақти. (Пастда, чапдан) лаборантка Г. Жалиева иш устида; кутубхоначи Г. Болтабоева ветеранларга китоб танлашда ёрдамлашмоқда.

И. ПОРТНОВ фотолари.

Касбинг—фахринг

СУЛОЛА ДАВОМ ЭТАДИ

...Абдураҳмон, Абдуфатто, Абдуносир, Абдураҳим, Абдурасул Тўхтабоевлар... Бу беш оға-ини ишчан сартарошларнинг номлари Киров районидаги «Москва» ва «Искра» колхозлари аҳолисига яхши таниш.

Ҳамқишлоқларига 45 йил сидқидилдан хизмат қилган Тўхтабой ота Мусулмонов пенсияга чиқаркан, ўғилларига шундай насиҳат қилган эди:

— Сартарошлик — ўта нозик, кишидан поклик, ҳалоллик, хушмуомалаликни талаб қиладиган касб. Мен ёшликдан уни танлаб кам бўлмадим. Сизлар ҳам эл-юртга ҳалол хизмат қилиб, сулоламизга обрў келтирасизлар, деган умиддаман...

«От ўрнини той босар», — деганлари бежиз эмас экан. Беш оға-инининг номи тез орада тилга тушди. Улар Киров район аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бошқармасининг Рапқон филиалида сидқидилдан меҳнат қилиб мижозлар кўнглини олишаяпти.

— Ота изидан бориб, янглишмаган эканмиз, — дейди Тўхтабой отанинг тўнғич ўғли Абдураҳмон. — 18 йилдан буён сартарошлик қилиб келаяпман. Оиламиз аъзоларининг бу касбдаги меҳнат фаолиятларига эса 100 йилдан ошиб кетди...

Тўхтабоевлар сартарошхонаси ҳамиша озода, саранжом-саришта. Бири-биридан эпчил, чаққон усталар шаънига ёғилаётган таҳсинлардан ёши саксонни қоралаб бораётган Тўхтабой отанинг кўнгли чоғ.

Дарҳақиқат, хушфеъл, меҳнатсевар фарзандлар камоли ота-она фахридир. «Элга хизмат — олий ҳиммат», — деб шуни айтадилар-да...

У. ҚУРБОНОВ.

САЁҲАТ—РОҲАТ

Иштихон районидаги Фрунзе номли колхоз ишлаб чиқариш илғорларидан бир гуруҳи Тошкентга саёҳат қилиб қайтди. Улар бир ҳафта давомида пойтахтнинг диққатга сазовор жойларини кўрдилар.

Яхши дам — меҳнатга ҳамдам, деганларидек, колхоз касаба союз комитети ҳар йили қиш фаслида ана шундай тадбирлар белгилайди. Жумладан, 1986 йили бир гуруҳ илғорлар, Ялта, Душанбе шаҳарларида бўлишганди.

Республикамиз пойтахтида саёҳат қилганлар орасида пиллакорлар — Сарвар Мирзаева, Сафия Нормуродова, чевар теримчилар — Гулбаҳор Жўраева, Зуҳра Дўстқулова, бригадир ва механизаторлар — Янгибой Мардиев, Облоқул Азимов, Аҳатилло Мирзаев ва бошқалар бор эди. Улар Тошкентдан катта таассуротлар билан қайтишди.

В. МАМАДАЛИЕВ.

БИР ПИЁЛА ЧОЙ УСТИДА

Хўжаобод районидаги «Победа» колхозининг «Тинчлик» маҳалласида ҳашар йўли билан қурилган чойхона атеистик ва эстетик тарбия марказига айланди. Маҳаллий Совет депутатлари, уруш ва меҳнат ветеранлари чойхона қурилишининг ташаббускорлари бўлишди. Оқсоқолларга ва уларнинг кўнгилли ёрдамчилари комсомоллар ва пионерларга колхоз бинокорлик материаллари, асбоб-ускуналар билан ёрдам берди.

Янги чойхонада 20—30-йилларда бу ерда амал қилган анъаналар қайта тикланди. Ўша пайтларда активлар қурган чойхонада одамлар бир пиёла хушбўй чой устида янги ҳокимият ўртага қўйган вазифаларни муҳокама қилиш учун келишарди. Ҳозир эса ёшлар З. Ҳожимиров, А. Раҳимов, А. Саидов ва бошқа ветеранларнинг дастлабки «Қизил чойхона» тўғрисидаги, Совет ҳокимиятини мустаҳкамлаш учун курашчилар ҳақидаги, дастлабки беш йилликлар тўғрисидаги ҳикояларини зўр қизиқиш билан тинглайдилар. Кўпинча суҳбат ҳозирги давр тўғрисида, қайта қуриш ҳақида, турғунлик ҳолатларини бартараф этиш тўғрисида боради. Диний хурофотлар ана шундай ҳолатлардан биридир.

Янги чойхонада ташаббускорлар атеизм бурчагини жиҳозланиб, газета-журнал ташкил этдилар, кутубхона лар йиғиб борилади. Бу ерда авлодлар учрашувлари, мунозаралар мунтазам ўтказиб турилади, турли маросимлар янгича нишонланади.

(ЎзТАГ).

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

ФИФАнинг биринчи вице-президенти В. Гранаткин хотирасига бағишланган халқаро мусобақа ниҳоясига етди. Ёш футболчиларнинг маҳорат кўриги бўлган турнирда айниқса СССР-1 терма командаси муваффақиятли қатнашди. Шуниси диққатга сазоворки, вакилларимиз барча беш учрашувда ғалаба қозондилар. Сўнгги турда ГФР терма командасини 2:0 ҳисобида енгишди. Натижада ўн имкониятдан шунча очко тўплаб, халқаро турнирда биринчи ўринни эгаллашди. Чиройли ва жанговар ўйинлар кўрсатган ХХР терма командаси ҳам мухлислар эътиборини қозонди. Пировардида улар иккинчи ўринни қўлга киритдилар. СССР-2 терма командаси учинчи бўлди.

БАСКЕТБОЛ

СССР чемпионатининг олий лигасида навбатдаги учрашувлар бўлиб ўтди. Биринчилик пешқадами — ЦСКА командаси яна ғалабага эришиб, мавқеини мустаҳкамлаб олди. Бу сафар армиячилар «Статиба» коллективини доғда қолдирдилар — 88:75. Мамлакат чемпиони — Кауснаснинг «Жальгирис» командаси Москванинг «Динамо» командасига 82:95 ҳисобида ютқазди.

Минск ва Таллиндаги учрашувлар қуйидаги натижаларни берди: ВЭФ — «Строитель» — 82:80, РТИ — СКА (Киев) — 75:66, «Спартак» — «Шахтёр» — 79:63, «Динамо» (Тбилиси) — «Калев» — 79:77.

ХОККЕЙ

Мамлакат биринчилигида ҳамон ЦСКА командаси пешқадамлик қилаяпти. Армиячилар ўтган турда «Динамо» (Москва) командасини 3:1 ҳисобида енгишди. Бу ғалабадан сўнг улар тўплаган очко 42 тага етди. Ўйинлар жадвалининг иккинчи поғонасини «Крылья Советов» коллективи (33 очко) эгаллаб турибди. Учинчи ўринни банд этиб турган «Спартак» 31 очкога эга.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

МУМИЁ СИРИ

Ханой чеккаларида Вьетнамнинг қадимги ибодатхоналари бор. Яқинда уларнинг бириддан Будда кашишининг мўмиёси топилди. Ажойиб бу модданинг ёши 300 йилдан зиёд бўлсада, ўша даврдаги ҳолатини сақлаб қолган: оғирлиги етти килограмм келади. Руҳоний танасига бирон-бир махсус ишлов берилмаган. Буни қадимги Мисрда қўлланилган усулга қиёслаш мумкин. У фақат табиий қатрон, қипиқ ва гилдан иборат алоҳида аралашма билан қопланган.

Дарахт бир неча ой мобайнида чиқитга айланадиган ва ҳатто пўлат ҳам бардош беролмайдиган намли тропик иқлим шароитларида мўмиё қандай қилиб шу қадар аъло даражада сақланиб қолган! Ҳозирча на рентген, на спектр таҳлиллари олимларни қизиқтирган бу саволга жавоб топиш имконини бермаяпти.

БУЮРТМА БИЛАН

Американикларнинг кўпчилиги «Сунъийси чиройли бўлса, ҳар қандай табиийсидан яхшидир», — деган нуқтаи назарга амал қилади. Масалан, уларда ёшликда тишларни олдириб, ўрнига қордек оқ чинни тишлар қўйдиришга иштиёқ катта.

Эндиликда навбат кўзларга келди. Йўқ, йўқ, улар ўзгартирилмайди. Америка фирмаларидан бирининг мутахассислари полимердан ясаган ниҳоятда кичкина шаклдаги алоқа линзалари рангли нуқталарга қўйилади. Улар кўзларининг рангини ўзгартирмоқчи бўлган кишиларга мўлжаллан-ган. Кўзнинг кўриш қобилияти сақланиб қолади. Унинг ранги-чи! У қандай бўлса, барибир эмасми!

«САВОДСИЗ» ШТАТЛАРДАН БИРИ

Калифорния — Америка Қўшма Штатларидаги аҳоли жуда зич, шу билан бирга одамлари энг саводсиз штатлардан бири. 3,1 миллион калифорниялик ўқиш ва ёзишни билмайди. Штат аҳлининг ҳар олтинчиси автобуснинг ҳаракат жадвалини, дори-дармон номини, банк номерини ва газетани ўқий олмайди. Штатдаги маориф ишлари бўйича бошқарманинг юқори мансабли консультанталаридан бири Жин Гэрибэй мутлақо саводсиз эканлиги маълум бўлгач, бу воқеа жуда кенг ёйилди. Иқрор бўлишича, у нафақат ҳужжатларни мустақил ёзолмайди, балки болаларига китоб ҳам ўқиб беролмайди.

АНЪАНАГА КЎРА

Иоганн Штрауснинг «Кўршапалак» опереттасининг ижро этилиши Австралия пойтахти аҳолиси учун Янги йил кечасининг «юқори нуқтаси» саналади. Анъанага кўра, бу асар бирданига икки давлат ва халқ опера театрларида намойиш этилади. Баъзан бу асарга билетлар бир йил аввал олиб қўйилади.

Маълумотларга қараганда, ҳар икки веналикнинг бири 31 декабрь куни машҳур бу опереттани умрида ҳеч бўлмаганда бир марта томоша қилишини ўзига бахт деб ҳисоблайди.

Янги йил кўнгилли ўтиши учун веналикларнинг байрам дастурхонида чўчқа гўшти (бахтга мушарраф бўлайин деб), ерқалампир (соғлом бўлиш мақсадида), кўк нўхатча (пули кўп бўлиши учун) албатта муҳайё этилиши даркор.

ҚОР ВА КЕСАК

Қатра

Даладаги оппоқ қор қуёшнинг тафтига дош беролмай эрияпти. Ўғирдек кесакнинг паноҳида жон сақлаётган дўппидек қор эса бугун омон қолганидан қайфи чоғ. Оппоқ юзи оқшомдан тонгги изғирингача музлаб, кўкиш тусга айланди. Тилаги: совуқ бўлаверсаю қуёш юзини кўрмаса, тошдек музга айланиб яшайверса.

Тонгдан сўнг қуёшнинг тафти кечагига нисбатан бироз ошди. Кесакни қизитди. Ундан қорга ҳам илиқлик ўтди.

— Яшашим керак эди яна. Мен сени ҳалоскорим деб билсам... — томчиларини милдиратди музлаган қор.

— Бағримда тошдек қотиб ётишинг яшаш эмас. Бундай умрга мен қаршиман. Ерга тезроқ сингисанг дейман. Чунки унинг меҳри қут-баракада. Ана шунда узоқ, бахтли яшайсан, — деди кесак.

Қор ерга дармон бўла бошлади.

Ғани АБДУЛЛАЕВ.

РАССОМ ХАНДАСИ

— Пудрат тарози босди.

— Хўжайин, бу кишини ишдан бўшатманг, «ўзимизнинг одам».

М. ЖЎРАЕВ расмлари.

Китоб жавонингизга

БЕБАҲО ДУРДОНАЛАР

Ҳар неки бўлса, яна айб кўзи бирла боқмагил,
Бу жаҳон саҳросида не ўсса, бир хислатга ёр!

Бу ҳикматга тўла сатрлар бундан олти юз йил муқаддам яшаган шоир Абу Исҳоқ (Бисҳоқ) қаламига мансуб. Бундай ноёб фикрларни Алишер Навоийнинг дўсти ва устози Абдураҳмон Жомий асарларидан ҳам ўқиш мумкин. Чунончи у ёзади:

Боқмагил таҳқир кўзи-ла пирдеҳқон айтадур,
Бу экинлар ичра ўсмас ҳеч гиёҳ беҳудага!

Кўриниб турибдики, ота-боболаримиз табиатни нақадар эъзозлашган, ундаги ҳар бир гиёҳни эҳтиётлаш, авайлаб-асрашга чақиришган. Ҳар бир ўсимлик «бир хислатга ёр»лиги ва ҳар бир гиёҳ «беҳудага» ўсмаслигини таъкидлашган.

Маҳмуд Ҳасановнинг «Медицина» нашриётида чоп этилган «Табобат хазинаси дурдоналаридан» номли асарини ўқиган киши ота-боболаримиз заковатига тан бермасдан иложи йўқ. М. Ҳасанов бундан аввал ҳам Арузий Самарқандийнинг «Нодир ҳикоятлар» («Чор мақола», 1985) асарини таржима қилган эди. Яна унинг томонидан чопга тайёрланган «Ҳакимлар ҳикояти» (1982, 1985) китобида Шарқнинг тўртта забардаст табиб-шоирлари асарларидан намуналар берилган эди.

«Табобат хазинаси дурдоналаридан» асари табобат тарихини ўрганишда, маданиятимизнинг ҳали очилмаган саҳифаларини ёритишда олимларимиз, врачларимиз учун муҳим қўлланма бўлади. Масалан, ундаги Абу Исҳоқнинг «Канз ал-иштаҳо» («Иштаҳалар хазинаси») асарининг ўзида Шарқда фойдаланилган ўнлаб ўсимликлар номи келтирилади ва уларнинг шифобахш хусусиятлари очиб берилади. Абу Исҳоқ гуруч ҳақида ёзади:

Қай кунки емиш неъмати ҳар ён яратилди,
Гуручлар аро девзира султон яратилди.

Кўриниб турибдики, гуруч XIV асрда ҳам халқимизнинг севимли неъматларидан бири бўлиб, шоирларнинг шеърларига ҳам кирган. Бисҳоқнинг, айниқса, Хоразм қовунлари ҳақидаги маълумоти қимматлидир. У Хоразм қовунларининг фақат Ўрта Осиёдагина эмас, балки Чин (Хитой) ва Булғор юртларида ҳам машҳур бўлгани ҳақида шундай дейди:

Хоразмнинг қовунин қай тил била айлай баён,
Онинг асло тенги йўқ хоҳ Чину хоҳ Булғорга бор.

М. Ҳасанов тўпламда Мир Муҳаммад Ҳусайн ал-Оқилийнинг «Даволар хазинаси» («Маҳзан ап-адвиййа») китоби ҳақида биринчи бўлиб маълумот беради ва ундан ҳайвонлар, паррандалар вужудидаги хосиятларга аталган қисмини таржима қилади. Тадқиқотлардан маълум бўлишича, ҳатто Ҳ. Ҳ. Ниёзий ҳам бу асарни ўзи билан олиб юриб, ундан фойдаланган. Асарда каклик, жайра, типратикан, маймун, оҳу каби парранда ва ҳайвонлар номи келтирилади. Айниқса зулук, ундан фойдаланиш ҳақида тўлиқ маълумот берилган.

«Шоирлар саломатлик ҳақида» бўлими диққатга сазовор. Таржимон ўнлаб китобларни кўриб чиққани ва улардан дурдона фикрларни йиғгани яққол сезилиб турибди. Шарқ алломаларининг шеърий фикрларини китобхонга шеър билан етказишда М. Ҳасановнинг шоирлик иқтидори қўл келган. Уларнинг мавзуларга бўлиниши ва керакли тиббий китоблардан келтирилган парчалар билан бойитилиши айни муддао бўлган.

«Олтин зангламас» деганларидек, ўтмиш мутафаккирларининг дурдона фикрлари М. Ҳасанов каби фидойи таржимонлар орқали яна халқ қўлига етиб бораверади. Яқинда «Фан» нашриётида чоп этилган «Тиббий рисолалар» (Ибн Сино) ҳам ана шундай ишларнинг ёрқин намунасидир.

А. ЭРГАШЕВ,
Низомий номли Тошкент давлат педагогика институти ботаника кафедраси мудири, биология фанлари доктори.

ЭЛАТЛАР, ОДАТЛАР

ОТА-БОВОЛАР ЖОЙИ

Ҳиндистонда уй қуришга ажратилган майдон чегараланган, унинг ўртаси бурчакларидан баланд бўлган. Бу ерда кўп шохли дарахт айланаси чизилган. У ота-боболар жойи ҳисобланган. Кейин участкада саёз хандақлар ёрдамида квадрат ёки тўртбурчак ўтказилган. Устунлар учун чуқур қазилиб, унга суюқлик оқизилган. Уй битгандан сўнг марказий устунга қараб отга, сигирга бой бўлиш учун дуо ўқиб, тўрт томонга қараб қўйишган.

АЖРАЛИШГА ИШОРА

Х аср араб муаллифи Абул Фарож ал Исфаҳонийнинг ёзишича, қадим замонларда аёлларнинг эрдан ажралиши қуйидагича бўлар экан: агар улар кийгиз ўтовда яшашса, эри келгунга қадар хотини ғарбга қараган эшикни шарқ томондан, бордию шимол томонда бўлса, жанубдан очар экан. Бу ўзгаришни кўрган эр ўзининг бу уйда ўрни йўқлигини тушуниб олар экан.

ЭШИКДА ҲАМ ГАП КЎП

Ҳиндистонда қадим замонларда уй эшиги рамзий ифодага эга бўлган. У шарққа қараса, хонадонга куч ва бахт киради, шимолга — фарзанд ва мол кўпаяди, жанубга — ўз мақсадига эришишга йўл очилади, деб тушунилган.

ПОЛВОН ХОКИ

Бўстонлиқ райони тоғ қишлоқларида аввалари «полвон хоки» одати бўлган. Бу расм янги иморат томини ёпишда бажарилган. Бунинг учун хоҳлаган киши 100 килограмм тупроқ кетадиган катта қопни тўлдириб, дам олмасдан томга кўтариб чиқиб, тўкиши керак. Полвон томга чиққан заҳоти уй эгаси ёки уста ғолибга аталган мукофотни (бир эчки ёки қўзи) баланд овозда эълон қилиши лозим. Борди-ю мукофот қишлоқда одат тусига кириб қолган миқдордан пасайтириб юборилса, айрим полвонлар қопни секин қўйиш ўрнига ташлаб юборишган. Натижада у шиддат билан тушган жойда тўсинлар ўрнидан силжиши мумкин. Шунинг учун уй эгаси, унинг қариндош-уруғлари мукофот миқдорини камайтирмасликка ҳаракат қилишган.

Д. НОЗИЛОВ тўплаган.

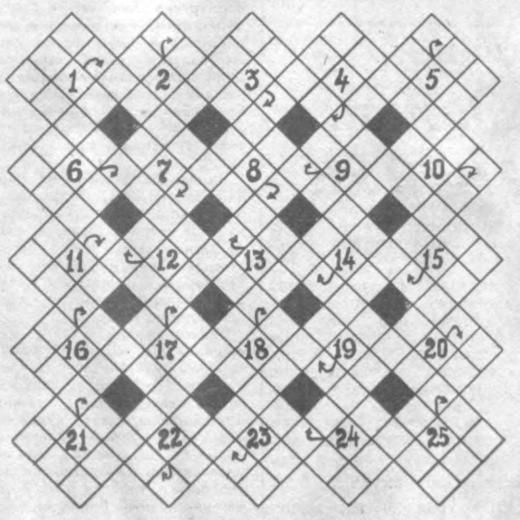

КРОССВОРД

Саккиз ҳарфли сўзларни рақамлар атрофида соат мили йўналиши бўйича ёзинг.

1. Қадимий юнон материалист файласуфи. 2. «Интернационал» гимни куйининг муаллифи. 3. Қадимги Рим шоири. 4. Водород изотопи. 5. Николай Островский романидаги асосий образ. 6. Ўрта Осиёдаги дарё. 7. Бразилиянинг пул бирлиги. 8. Узунлик ўлчови. 9. Мотор совутгичи. 10. Абдулла Қаҳҳор. повести. 11. Космонавт кийими. 12. Совет олими, уч марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони. 13. Жанубий Америкадаги кўл. 14. Қувват ўлчов бирлиги. 15. Шеърий шакл. 16. Касб. 17. Координата ўқи. 18. Энг улкан илон. 19. Биринчи лигадаги футбол командаси. 20. XIX аср машҳур рассоми. 21. Ўзбекистондаги область маркази. 22. Европадаги давлат. 23. Мушуксимонлар оиласига мансуб ҳайвон. 24. Ўрта денгиздаги орол. 25. Ўзбек совет шоири.

Тузувчи: Жўрабек ЭШОНҚУЛОВ.

Редактор А. Ғ. МУХТОРОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»

Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р—13633. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 1010. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12